

(повна назва факультету)

(повна назва кафедри)

(назва освітнього ступеня)

на тему: «Управління реалізацією соціальних прав громадян на гідне життя та соціальний захист в громаді, на прикладі Кременецької міської територіальної громади»

(шифр і назва спеціальності)

(підпис)

(прізвище та ініціали)

(підпис)

(прізвище та ініціали)

(підпис)

(прізвище та ініціали)

(підпис)

(прізвище та ініціали)

(підпис)

(прізвище та ініціали)

**Тернопіль
2024**

АНОТАЦІЯ

Качан В. А. Управління реалізацією соціальних прав громадян на гідне життя та соціальний захист в громаді, на прикладі Кременецької міської територіальної громади

Кваліфікаційна робота бакалавра: 63 сторінки, 15 рисунків, 14 таблиць, 1 додаток, 28 літературних джерел.

Об'єкт дослідження – соціальні права громадян на гідне життя і соціальний захист.

Предмет дослідження – управління реалізацією соціальних прав громадян на гідне життя і соціальний захист.

Мета роботи – проаналізувати особливості управління реалізацією соціальних прав громадян на гідне життя та соціальний захист в Кременецькій міській територіальній громаді і обґрунтувати напрями його вдосконалення.

Методи дослідження – метод спостереження; метод вимірювання; метод порівняння; метод дедукції; метод аналізу; метод синтезу; історичний метод; системний підхід та інші.

Визначено основні напрями вдосконалення управління реалізацією соціальних прав громадян на гідне життя та соціальний захист в Кременецькій громаді через розробку анкети-опитування задля оцінки ситуації і виявлення проблем в даній сфері, а також створення кабінету психосоціальної підтримки мешканців громади.

Результати, що були отримані при написанні роботи, можуть бути рекомендовані до впровадження в українських громадах.

Ключові слова: громада; соціальні права; гідне життя; соціальний захист; анкетування; психосоціальна підтримка.

SUMMARY

Kachan V. Management of implementing citizens' social rights to a decent life and social protection within the community (Kremenets town territorial community as a case study)

Qualifying bachelor paper consists of 63 pages, 15 figures, 14 tables, 1 appendix and 28 references.

The subject of paper is management of implementing citizens' social rights to a decent life and social protection.

The object of paper is citizens' social rights to a decent life and social protection.

The aim of paper is to analyze the management of implementing citizens' social rights to a decent life and social protection peculiarities in Kremenets town territorial community and to substantiate the ways for its improvement

The results are obtained with the following research methods: observation method; measurement method; comparison method; deduction method; analysis method; synthesis method; historical method; system approach and others.

The main ways to improve management of implementing citizens' social rights to a decent life and social protection in Kremenets community have been proposed, such as to develop the survey questionnaire to assess the situation and identify problems in the community, and to implement the psychosocial support office for community residents.

The results obtained during the paper writing can be recommended for implementation in Ukrainian territorial communities.

Key words: community; social rights; decent life; social protection; questionnaire; psychosocial support.

ЗМІСТ

Вступ.....	5
РОЗДІЛ 1 ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ УПРАВЛІННЯ РЕАЛІЗАЦІЄЮ СОЦІАЛЬНИХ ПРАВ ГРОМАДЯН НА ГІДНЕ ЖИТТЯ ТА СОЦІАЛЬНИЙ ЗАХИСТ В ГРОМАДІ	8
1.1 Соціальні права громадян на гідне життя та соціальний захист: суть та особливості забезпечення	8
1.2 Особливості управління реалізацією соціальних прав громадян на гідне життя та соціальний захист в громаді	13
РОЗДІЛ 2 ДОСЛІДЖЕННЯ РЕАЛІЗАЦІЇ СОЦІАЛЬНИХ ПРАВ ГРОМАДЯН НА ГІДНЕ ЖИТТЯ ТА СОЦІАЛЬНИЙ ЗАХИСТ В КРЕМЕНЕЦЬКІЙ МТГ	19
2.1 Загальна характеристика Кременецької МТГ	19
2.2 Аналіз реалізації соціальних прав громадян на гідне життя та соціальний захист в Кременецькій громаді	26
РОЗДІЛ 3 ОСНОВНІ НАПРЯМИ УДОСКОНАЛЕННЯ УПРАВЛІННЯ РЕАЛІЗАЦІЄЮ СОЦІАЛЬНИХ ПРАВ ГРОМАДЯН НА ГІДНЕ ЖИТТЯ ТА СОЦІАЛЬНИЙ ЗАХИСТ В КРЕМЕНЕЦЬКІЙ МІСЬКІЙ ТЕРИТОРІАЛЬНІЙ ГРОМАДІ	35
3.1 Розроблення анкети-опитування із метою виявлення проблем в задоволенні соціальних прав на гідне життя та соціальний захист мешканців досліджуваної громади	35
3.2 Обґрунтування доцільності створення кабінету психосоціальної підтримки мешканців громади з метою реалізації права на соціальний захист	41
РОЗДІЛ 4. БЕЗПЕКА ЖИТТЄДІЯЛЬНОСТІ, ОСНОВИ ОХОРОНИ ПРАЦІ	49
4.1 Соціальні та соціально-політичні небезпеки для сучасної громади ...	49

4.2 Організація та обладнання робочого місця працівника сільської ради	52
Висновки	56
Бібліографія.....	59
Додатки	63

ВСТУП

Актуальність теми роботи полягає в тому, що в сучасних умовах мінливості ситуації в Україні, коли тривають військові дії і в країні загострились багато економічних і соціальних проблем, дотримання соціальних прав населення, особливо на гідне життя і соціальний захист, стає актуальним, бо саме соціальність нашого суспільства вигідно відрізняє нас від агресора. Ситуація в Україні із забезпеченням соціальних прав не завжди ідеальна, тому важливо, щоб для її покращення зусилля докладали не тільки держава, а й органи місцевого самоврядування.

В працях науковців багато уваги приділено реалізації соціальних прав громадян як в державі, так і в громаді. на гідне життя і соціальний захист. Вивчення суті соціальних прав громадян на гідне життя та соціальний захист та особливостей їх забезпечення в громадах були опрацьовані в працях багатьох авторів, серед яких є Кулі-Іванченко К. К. [2], Князькова Л. М. [3], Чорна М. [4], Баранник Л. Б. [6], Белова І. М., Семенишена Н. В. [7], Бондар М. І., Цятковська О. В., Чемодурова Є. Є. [10] та багато інших.

Мета роботи – проаналізувати особливості управління реалізацією соціальних прав громадян на гідне життя та соціальний захист в Кременецькій міській територіальній громаді і обґрунтувати напрями його вдосконалення.

Завдання роботи включають:

- 1) опрацювати теоретичний матеріал щодо управління реалізацією соціальних прав громадян на гідне життя та соціальний захист в громаді;
- 2) дослідити особливості реалізації соціальних прав громадян на гідне життя та соціальний захист в Кременецькій МТГ;
- 3) визначити основні напрями удосконалення управління реалізацією соціальних прав громадян на гідне життя та соціальний захист в досліджуваній громаді;

4) дослідити питання соціальної і соціально-політичної небезпеки для сучасної громади, організації і обладнання робочого місця працівника сільської ради.

Об'єкт дослідження – соціальні права громадян на гідне життя і соціальний захист.

Предмет дослідження – управління реалізацією соціальних прав громадян на гідне життя і соціальний захист.

Методи дослідження: метод спостереження; метод вимірювання; метод порівняння; метод дедукції; метод аналізу; метод синтезу; історичний метод; системний підхід та інші.

Практичне значення роботи полягає в тому, що підсумки дослідження системи управління реалізацією соціальних прав громадян на гідне життя та соціальний захист в громаді та визначення напрямків її удосконалення в Кременецькій громаді можуть бути рекомендовані до впровадження для інших територіальних громад України.

Інформаційна база роботи: законодавчі і нормативні акти, підручники, посібники, праці науковців, монографії, сайти, документи і сайт Кременецької МТГ

Структура та обсяг роботи. Робота включає вступ, чотири розділи, висновки. Робота містить 63 сторінки тексту, 15 рисунків, 14 таблиць, 1 додаток. Бібліографія включає 28 найменувань.

РОЗДІЛ 1

ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ УПРАВЛІННЯ РЕАЛІЗАЦІЄЮ СОЦІАЛЬНИХ ПРАВ ГРОМАДЯН НА ГІДНЕ ЖИТТЯ ТА СОЦІАЛЬНИЙ ЗАХИСТ В ГРОМАДІ

1.1 Соціальні права громадян на гідне життя та соціальний захист: суть та особливості забезпечення

В основному законі України – її Конституції – сказано, що наша держава є «суверенна і незалежна, демократична, соціальна, правова» [1].

Соціальна держава – це держава, яка забезпечує високий рівень соціального захисту своїх громадян, підтримку громадян, що є соціально незахищеними, та надання їм потрібних соціальних послуг [2, с. 53]. Таким чином, соціальна держава здатна створити умови для реалізації усіх прав людини, в тому числі соціальних. Соціальні права (англійською *social rights*) людини, в свою чергу, – це права в соціальній сфері, котрі «полягають у набутті соціальних благ, володінні, користуванні й розпорядженні ними та їх захисті» [2, с. 54].

До соціальних прав людини відносять: право на працю та безпечні і справедливі умови праці, право на справедливу винагороду, право на охорону здоров'я, право на соціальне забезпечення, право на соціальну і медичну допомогу та користування послугами соціальних служб, право на захист дітей і підлітків, інвалідів, охорону материнства та багато інших [3, с. 166]. Фактично соціальний захист включає усі соціальні права людини, які гарантує держава [4, с. 153].

Соціальні права людини зазвичай пов'язані із економічними правами і мають такі ознаки [3, с. 165-166]:

- вони є універсальними для будь-якої людини і для будь-якої країни, а також їх не можна відділити від самої людини;
- вони поширюються на певну соціально-економічну сферу життя кожної людини;

- вони передбачають можливість отримувати засоби для існування як самостійно, працюючи, так і від держави через соціальне утримання;
- для їх реальності державою мають бути докладені певні зусилля і витрачені певні ресурси з метою створення відповідних умов для реалізації даних прав, при цьому враховуються економічні можливості держави;
- обов'язок держави гарантувати дані права не має певного рівня формальної визначеності, як обов'язки держави щодо гарантування ряду інших прав.

Діяльність соціальної держави має бути направлена на створення усіх необхідних передумов, що людина, котра працює, мала б можливість забезпечити себе та своїх рідних усім необхідним, при цьому не опираючись на допомогу держави. І лише у випадках, коли людина не може працювати (лише по об'єктивних причинах, таких як поважний вік чи тяжка хвороба), то вона повинна отримувати від держави допомогу, яка допомагатиме їй вести гідне життя. Таким чином, основними завданнями соціальної держави стають такі завдання [3, с. 164]:

- забезпечити власним громадянам можливості вести гідне життя;
- гарантувати соціальну стабільність в суспільстві, соціальну безпеку і соціальну допомогу;
- гарантувати мир та спокій.

Термін «соціальний захист» останнім часом вживають дуже часто. Це пов'язано з тим, що сучасну розвинуту державу неможливо уявити без добре працюючої системи соціального захисту власних громадян. Фактично сам термін з'явився вкінці 1990-х – на початку 2000-х років і використовувався в контексті пояснення заходів, які може застосовувати держава для соціального захисту і підтримки різних верств населення [6, с. 9].

Термін «соціальний захист» використовується як в зарубіжних документах і літературі, так і в українських. Сучасне трактування терміну «соціальний захист» в українських наукових працях таке: «Соціальний захист – це державна підтримка

верств населення, які можуть зазнавати негативного впливу ринкових процесів, з метою забезпечення відповідного життєвого рівня» [6, с. 11].

Соціальний захист населення – це частина соціальної функції держави. Фактично, соціальна функція держави передбачає забезпечення кожному жителю країни гідного існування, захисту сім'ї, вільного розвитку особистості тощо, формування і підтримка в державі соціальної справедливості і соціальної захищеності для кожної людини [7, с. 100].

Право на соціальний захист людини в Україні гарантується чинним законодавством (зокрема Конституцією) і вказує на необхідність підтримки людей в складних ситуаціях, зокрема [4, с. 154]:

- в період втрати працездатності (повної, часткової чи тимчасової);
- безробіття (коли його причини не залежать від людини);
- втрати годувальника;
- старість;
- інші випадки, котрі передбачені законом.

Таким чином, соціальний захист гарантується як конституцією України, так і багатьма різними законами, котрі вказують на захист різних верств населення [5]. Метою соціального захисту є [4, с. 154]:

- забезпечення мінімально необхідного рівня життя для кожної людини;
- надання можливостей для вільного розвитку і реалізації здібностей кожній людині;
- гарантування дотримання стабільності і соціальної солідарності в суспільстві;
- гарантування добробуту всі жителям країни.

Основні функції соціального захисту населення [6, с. 13]:

- 1) попередження і пом'якшення дії соціальних ризиків (тобто зниження можливості втрати населенням власного доходу);
- 2) досягнення соціальної справедливості в країні (зазвичай передбачає перерозподіл національного продукту);

3) зменшення та подолання бідності в країні (досягається різними заходами, наприклад, введення мінімальної зарплати).

Суб'єктами соціального захисту виступають державні структури і структури органів місцевого самоврядування, громадські організації і церква, різні спеціальні фонди і профспілки, окремі громадяни [6, с. 16].

Об'єктами соціального захисту можуть бути як окремі громадяни чи їх групи (наприклад, військовослужбовці чи ВПО), так і всі жителі країни. Також об'єктами соціального захисту можуть бути соціально уразливі верстви населення (наприклад, люди похилого віку, інваліди, діти-сироти, багатодітні сім'ї тощо), маргіналізовані верстви (наприклад, жебраки, безхатьки тощо) та інші категорії громадян [6, с. 16]. Фактично об'єктами соціального захисту є всі громадяни держави [4, с. 152].

Враховуючи об'єкти соціального захисту, можуть виділяти різні його форми, зокрема [6, с. 16]:

- у формі пенсій – за віком, за вислугу років, у зв'язку з втратою годувальника, по інвалідності;
- у формі державної допомоги – сім'ям з дітьми, малозабезпеченим сім'ям, особам з інвалідністю та багато інших;
- у формі соціального обслуговування непрацездатних людей – у будинках-інтернатах та дома;
- у формі пільг – учасникам бойових дій, інвалідам, ветеранам праці та інші.

Система соціального захисту включає такі основні складові [7, с. 102]:

- соціальні послуги – направлені на забезпечення високого рівня трудової активності людей, їх участі в житті суспільства;
- соціальне забезпечення – гарантує нормальний рівень життя людини і відшкодування (компенсації) втрат через різні причини, а також попередження причин, що ведуть до втрат доходів;
- соціальна допомога – це гарантується тим громадянам, котрі опинились за межами бідності, через різні причини не можуть забезпечити собі

мінімальний дохід чи можливість виживати в різних (зокрема кризових) обставинах.

Якщо розглянути те, як співвідносяться складові системи соціального захисту, то це виглядає так, як зображено на рисунку (рис. 1.1).

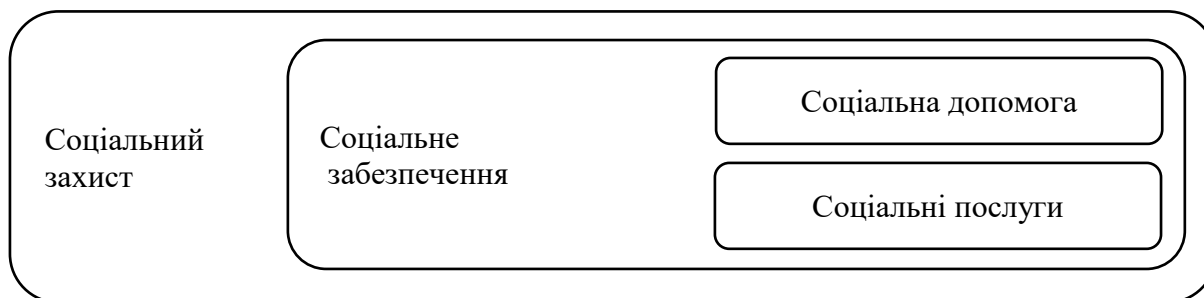

Рисунок 1.1 – Співвідношення складових соціального захисту

Джерело: сформовано автором на основі [7, с. 102]

Соціальний захист включає різні заходи щодо підтримки певного рівня доходів населення країни. Їх можна поділити на дві групи [7, с. 99]:

- пасивні заходи;
- активні заходи.

Пасивні заходи – це зазвичай різна соціальна допомога, тобто допомога сім'ї чи окремій людині, що не мають достатніх доходів для забезпечення гідного життя. Соціальна допомога є адресною, тобто призначена лише тим, хто її потребує. Завдяки соціальній допомозі соціальний захист виконує лікувальну та реабілітаційну функції, тобто допомагає людям, котрі потрапили в скрутну життєву ситуацію, втриматись «на плаву», не зубожіти і не опинитись «на узбіччі».

Активні заходи передбачають дії, що стимулюють активність людини та запобігають ситуаціям, коли людина може втратити добробут. Іншими словами, за допомогою активних заходів соціальний захист виконує превентивну функцію і не допускає втрату доходу при хворобі, старінні, безробітті, смерті тощо. До таких заходів відносять соціальне страхування (це заходи, що забезпечують отримання доходів, коли людина захворіла чи втратила роботу), заходи з охорони здоров'я

(передбачають лікування і профілактику захворювань, в тому числі професійних), освітні заходи (передбачають отримання освіти і додаткове навчання) та інші.

Відповідно до світового досвіду, найбільш ефективні системи соціального захисту населення держави, що мають комплексний характер і включають всі складові [8, с. 28].

Основним джерелом фінансування системи соціального захисту населення виступає держава. Також держава регулює всі необхідні моменти із налагодження і здійснення соціального захисту. Важливо при цьому, щоб населення було ознайомлене з інформацією щодо основних сфер і напрямків соціального захисту [8, с. 28].

Якщо узагальнити вище сказане, то держава має побудувати таку систему соціального захисту своїх громадян, котра дала б можливість підвищити рівень життя власного населення і водночас не перешкоджала б економічному розвитку в країні.

1.2 Особливості управління реалізацією соціальних прав громадян на гідне життя та соціальний захист в громаді

В зв'язку із децентралізацією в Україні відбулися певні зміни в системі соціального захисту населення. Місцева влада отримала повноваження для управління місцевим розвитком, зокрема для організації соціального захисту мешканців громади. Фактично, на місцеву владу покладено вирішення більшості соціальних проблем громади. Саме місцева влада відповідає за зростання показників ефективності в частині соціального захисту громадян на територіальному рівні. Це пов'язано з тим, що надавачі і отримувачі соціальних послуг знаходяться в одному місці і їх інтереси можуть зустрітись.

Основні повноваження органів місцевого самоврядування в сфері соціального захисту можна поділити на власні (пов'язані із основними функціями влади в громаді) і делеговані (передані центральною владою в громади) [9, с. 87]. Таким чином, основними повноваженнями місцевої влади в сфері соціального захисту жителів громади є:

- надання соціальної допомоги населенню (власні повноваження) – здійснюється за допомогою спеціальних територіальних центрів;
- надання послуг населенню з соціального захисту структурними підрозділами територіальних органів центральних органів виконавчої влади (делеговані повноваження) – здійснюється виплата пенсій, субсидій, компенсацій, забезпечується надання пільг тощо.

Фінансування витрат на соціальний захист відбувається за рахунок коштів як державного, так місцевого бюджету громади, причому більша частина видатків фінансується саме за рахунок місцевого бюджету [10]. Власні повноваження по соціальному захисту населення громади зазвичай фінансуються за рахунок місцевого бюджету, а делеговані повноваження – фінансуються в більшій частині із державного бюджету.

Видатки громад на соціальний захист мешканців громади є пріоритетним напрямком витрачання ресурсів громади, тому можна здійснювати фінансування соціального захисту таких категорій мешканців: випадки непрацездатності; пенсіонери; сім'ї, діти і молодь; ветерани; безробітні; інші категорії [10].

Нові закони, котрі регулюють сферу соціального захисту мешканців громад України, змінюють підходи щодо реалізації права жителями громад на соціальний захист. До таких законів відносять зокрема новий Закон України «Про соціальні послуги», який прийняли в 2019 році [11]. Даний Закон вказує на те, для профілактики та подолання складних життєвих обставин людям потрібні соціальні послуги і вони надаються децентралізовано, тобто в громаді. Кожна громада має надавати 18 базових соціальних послуг (рис.1.2).

Основними цілями надання соціальних послуг мешканцям громади є [11]:

- зниження (мінімізація) наслідків складних життєвих обставин;
- профілактика появи складних життєвих обставин і потрапляння людини них;
- подолання складних життєвих обставин і повернення людини до нормального життя.

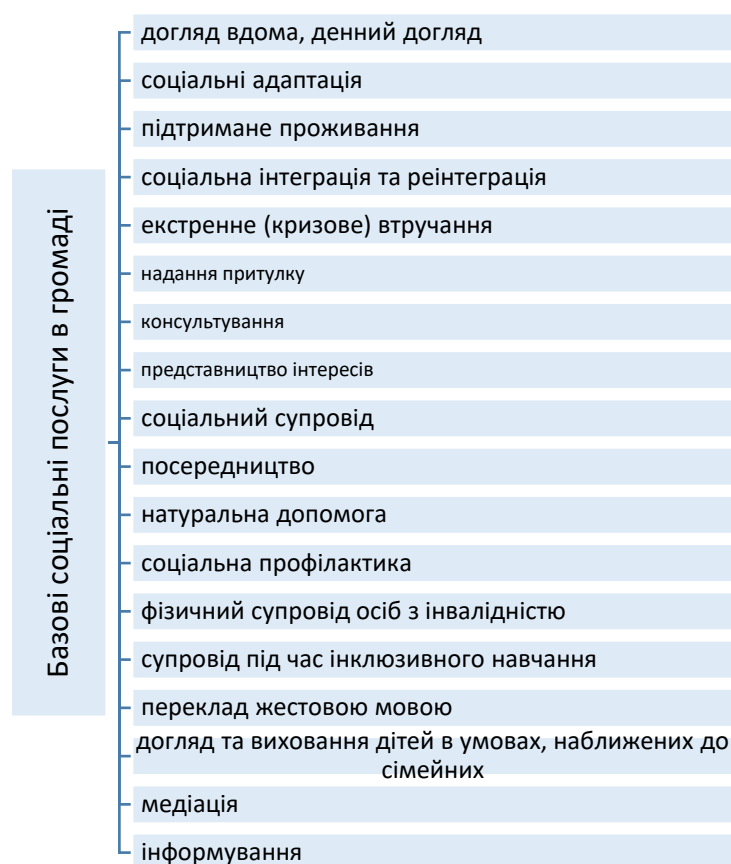

Рисунок 1.2 – Базові соціальні послуги в громаді

Джерело: сформовано автором на основі [11]

Основними принципами, відповідно до яких мають надаватися соціальні послуги в громаді, є такі принципи, як гуманізм, дотримання прав отримувачів послуг, дотримання рівних прав і можливостей усіх отримувачів, толерантність, добровільність, комплексність, законність, повага до честі і гідності, конфіденційність, дотримання високого рівня якості послуги, ефективність і прозорість при використанні бюджетних коштів тощо.

Соціальні послуги, що надаються в громаді, можуть бути різних видів. Їх класифікацію подано в таблиці (табл. 1.1).

Система соціальних послуг в громадах постійно змінюється і вдосконалюється. Важливу роль при цьому відводиться усім учасникам процесу: місцевій владі, громадським організаціям і експертам, надавачам і отримувачам соціальних послуг. Важливим моментом залишається налагодження ефективної співпраці між учасниками.

Таблиця 1.1 – Види соціальних послуг, що можуть надаватись в громаді

№ п/п	Класифікаційна ознака	Види соціальних послуг
1	2	3
1	Спрямованість послуг	- соціальна профілактика – послуги, направлені на запобігання як появи складних життєвих обставин, так і потрапляння людини в них - соціальна підтримка – послуги, направлені на подолання людиною складних життєвих обставин; - на соціальне обслуговування – послуги, направлені на підтримку життя людини і її соціального статусу, мінімізацію наслідків складних життєвих обставин, включення в громаду
2	Типи послуг	- прості – за допомогою послуги не передбачається надання складної постійної чи систематичної допомоги (наприклад, консультування чи інформування); - комплексні - за допомогою послуги передбачається надання складної постійної чи систематичної допомоги (наприклад, кризове втручання чи соціальний супровід); - комплексні спеціалізовані – даний тип послуг надають окремим категоріям мешканців (наприклад, біженцям чи особам із залежностями); - допоміжні – даний тип послуги надається у натуральному вигляді (наприклад, засоби гігієни чи продукти) чи у вигляді технічних послуг (наприклад, послуги перекладу жестовою мовою чи транспортні послуги)
3	Місце надання	- послуги надаються дома у отримувача; - послуги надаються на території надавача послуги (в свою чергу поділяються на стаціонарні і напівстаціонарні); - послуги надаються поза місцем проживання отримувача і не на території надавача послуги, зокрема на вулиці
4	Строк надання	- екстрені (кризові) – послуги надаються негайно чи протягом доби і пов'язані з обставинами, що загрожують здоров'ю чи життю людини; - постійні – послуги надаються більше року і не менше разу на місяць; - тимчасові – послуги надаються менше року і не менше разу на місяць; - одноразові

Джерело: сформовано автором на основі [11]

На даний час органи місцевого самоврядування мають набагато ширші повноваження для фінансування системи соціального захисту мешканців громади, проте мають більшу залежність від розміру і джерел наповнення місцевого бюджету. Саме від розміру фінансування витрат на соціальний захист мешканців громади, а також від ефективності надання послуг по соціальному захисту залежить благополуччя усіх жителів громади, в тому числі вразливих груп [10].

Змінились підходи для мешканців громад в процедурах призначення різних допомог, пільг, компенсацій, субсидій тощо [12]. Перш за все, усі для призначення виплат жителі громади мають оформити звернення, котрі потрібно подати через фронт-офіс. Фронт-офіс, в свою чергу, передає звернення до органів соціального захисту населення до установ вищого рівня. Проте жителі громади можуть надіслати звернення та документи поштою чи в електронному вигляді, що можна зробити напряду без звернення в фронт-офіс.

Для виконання функції соціального захисту жителів громади в структурі виконавчого органу громади створюється спеціальний підрозділ або призначаються відповідні уповноважені посадові особи. Також дані підрозділи та уповноважені особи організовують надання соціальних послуг жителям громади.

Відповідно до чинного законодавство [11] соціальна послуга надається жителям громади через її ведення, проте якщо послуга надається одноразово чи екстрено, то ведення випадку не відбувається. Ведення випадку надання соціальної послуги включає ряд етапів, що зображено на рисунку (рис.1.3).

Рисунок 1.3 – Етапи ведення випадку надання соціальної послуги

Джерело: сформовано автором на основі [11]

Проте децентралізація в Україні загалом і в соціальній сфері зокрема не лише вдосконалює процеси соціального захисту населення. Тут виділяють і ряд негативних аспектів [15, с. 63-64], зокрема:

- скорочення фінансування;
- скорочення кількості працівників;
- скорочення соціальних закладів, а також депрофесіоналізації і зростання неформального догляду (так званий догляд «власними силами»);
- проблеми із розумінням суті соціальних послуг;
- неготовність працівників до надання соціальних послуг тощо.

Отже, сучасна громада має забезпечувати сприятливі умови для реалізації соціальних прав її мешканців на гідне життя та соціальний захист. Цьому сприятимуть якісні соціальні послуги, що дозволяють здійснювати профілактику та подолання мешканцями громади складних життєвих обставин.

РОЗДІЛ 2

ДОСЛІДЖЕННЯ РЕАЛІЗАЦІЇ СОЦІАЛЬНИХ ПРАВ ГРОМАДЯН НА ГІДНЕ ЖИТТЯ ТА СОЦІАЛЬНИЙ ЗАХИСТ В КРЕМЕНЕЦЬКІЙ МТГ

2.1 Загальна характеристика Кременецької МТГ

Кременецька міська територіальна громада (скорочено Кременецька МТГ) була створена в 2020 році і вже 25 жовтня цього року відбулися перші вибори депутатів до її ради. Громада розташована у північній частині Тернопільської області. Її адміністративний центр розташовано на відстані 70 км від обласного центру – м. Тернопіль.

Громада включає 44 населених пункти:

- 1 місто – м. Кременець, що є адміністративним центром громади;
- 43 села – Андруга, Білокриниця, Лішня, Веселівка, Великі Млинівці, Великі Бережці, Малі Бережці, Гаї, Богданівка, Іква, Вербиця, Весела, Діброва, Хотівка, Підлісці, Града, Горинка, Кімната, Дунаїв, Духів, Двірець, Кушлин, Іванківці, Жолоби, Куликів, Бонівка, Савчиці, Катеринівка, Колосова, Рибча, Рудка, Крижі, Підгайці, Кудлаївка, Плоске, Підлісне, Попівці, Новий Кокорів, Старий Кокорів, Сапанів, Чугалі, Зеблози та Шпиколоси.

Карта Кременецької громади з вказанням всіх її населених пунктів подано на рис. 2.1.

На даний момент територія Кременецької громади поділена на 8 старостинських округів:

- Білокриницький;
- Великобережецький;
- Великомлинівецький;
- Гаївський;
- Горинський;
- Дунаївський;

- Катеринівський;
- Чугалівський.

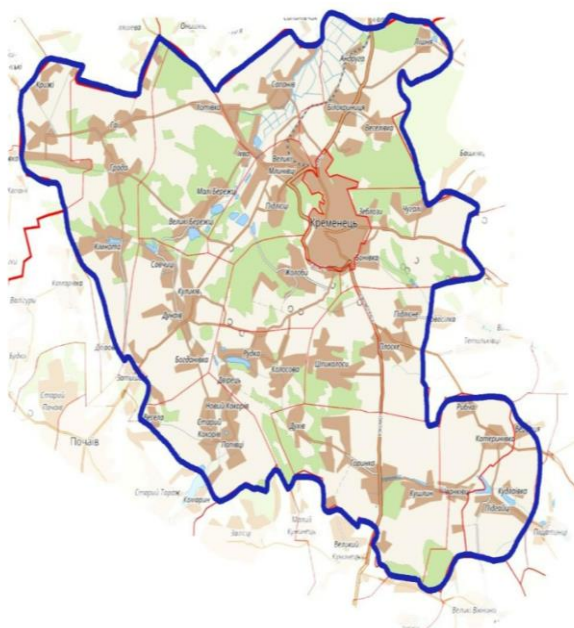

Рисунок 2.1 – Карта Кременецької громади

Джерело: [18]

Площа території громади дорівнює 52290 гектарів, що становить 3,78% території Тернопільської області. Структура земель громади відповідно до їх призначення подано на рис. 2.2.

Отже, як бачимо з рис. 2.2, найбільшу частку земель Кременецької МТГ займають землі сільськогосподарського призначення, а найменшу – землі водного фонду.

Кременецька громада знаходиться в межах Поліської низовини (північно-західна частина) і Подільської височини (решта її території). Тому на її території знаходяться невеликі гірські масиви – Кременецькі гори і Вороняки (найбільш підняті на території громади). Основні ріки громади:

- Горинь – притока річки Прип'ять;
- Іква – притока річки Стир.

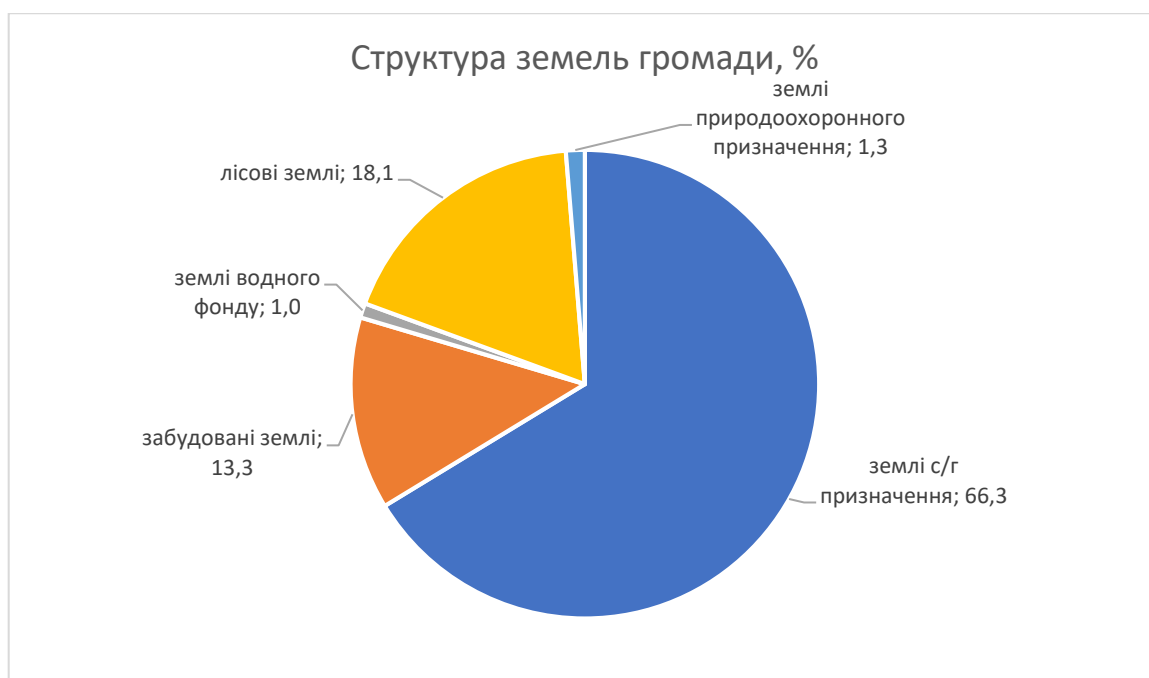

Рисунок 2.2 – Структура земель Кременецької МТГ

Джерело: сформовано автором на основі [18]

Ґрунти Кременецької громади різноманітні, зокрема можна побачити чорноземи опідзолені і темно-сірі опідзолені, ясно-сірі лісові дернові слаборозвинуті та дерново-підзолисті чорноземи малогумусні, лучні і лучно-болотні ґрунти.

На території Кременецької громади є родовища таких корисних копалин:

- крейда;
- вапняки;
- пісок;
- буре вугілля;
- торф.

Населення громади станом на 01 січня 2021 року дорівнює 42064 мешканці, що становить 4,1% населення Тернопільської області. Кількість жителів громади в розрізі населених пунктів подана на рис. 2.3.

Рисунок 2.3 – Кількість мешканців населених пунктів Кременецької громади

Джерело: [18]

Як бачимо, всі населені пункти громади різних розмірів. Звичайно в адміністративному центрі – м. Кременець – проживає найбільше мешканців, проте в громаді достатньо сіл, де проживає тисяча і більше мешканців. Відверто маленьких населених пунктів в громаді немає.

Розглянемо структуру населення Кременецької МТГ. Перш за все розглянемо співвідношення міських і сільських мешканців громади (рис. 2.4)

Як бачимо, частка сільського населення громади (50,9%) незначно більша за частку міського населення (49,1%), але можна сказати, що в громаді майже порівну поділено між міськими і сільськими жителями.

Також проаналізуємо структуру мешканців Кременецької громади за віком (рис. 2.5).

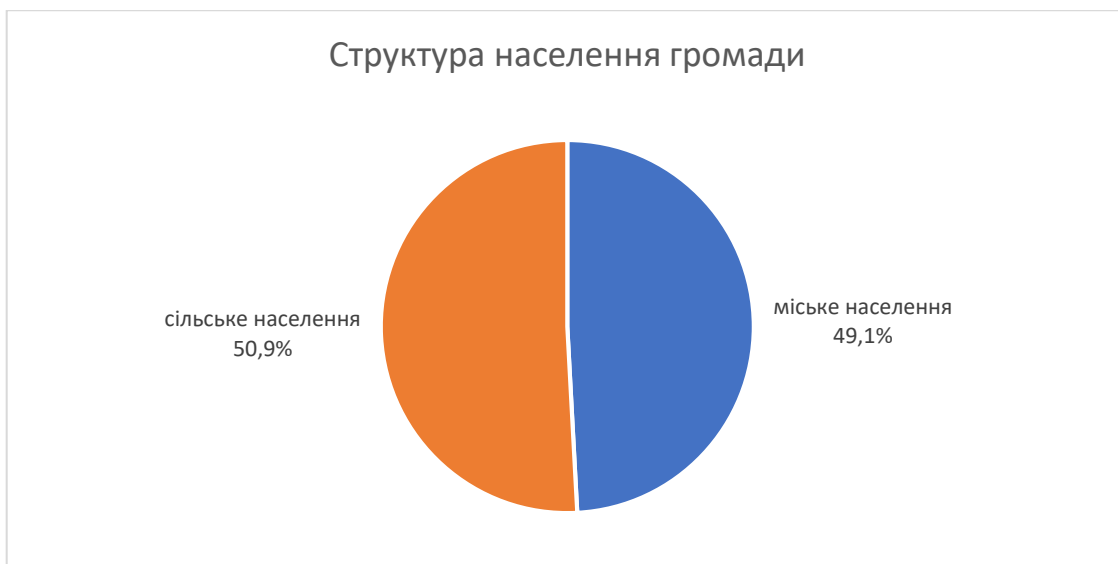

Рисунок 2.4 – Структура населення Кременецької громади за місцем проживання

Джерело: сформовано автором на основі [18]

Рисунок 2.5 – Структура населення Кременецької громади за віком

Джерело: сформовано на основі [18]

Як бачимо, основну частку населення громади становлять мешканці працездатного віку (18-60 років), що є позитивною тенденцією. Проте частка дітей (0-18 років) на даний момент становить тільки 20,1%. Така ситуація вказує, з одного

боку, що дітей в громаді є достатньо, проте, з іншого боку, розуміємо, їх недостатньо, щоб з часом повністю замінити людей працездатного віку. Якщо ситуація не зміниться, то з плином часу населення громади «постаріє».

В середньому по підрахунках населення Кременецької громади щорічно скорочується на 227 осіб (не враховуючи даних про теперішню війну). Отже, в майбутньому буде спостерігатись скорочення населення і відповідно до прогнозів в громаді буде така кількість жителів:

- 2030 рік – 40075 мешканців;
- 2050 рік – 35655 мешканців.

В Кременецькій громаді працюють підприємства різних галузей промисловості, зокрема:

- ТОВ «Укркрейда» – промисловість будівельних матеріалів;
- ДП «Кременецьке лісове господарство – деревообробна промисловість;
- ВАТ «Фабрика Ватин» – легка промисловість;
- ТОВ «Кременецьке молоко», ТДВ «Кременчанка», ПП «Бекерай» – харчова промисловість;
- ТОВ «Йограйтен» – хімічна промисловість;
- КП «Міськводгосп» Кременецької міської ради – добувна промисловість.

Також на території громади працює 35 аграрних підприємств, котрі в основному спеціалізуються на вирощуванні таких технічних і зернових культур, як ярий ячмінь, озима пшениця, кукурудза та зерно, соя, гречка, соняшник, озимий ріпак, горіхи, овочі, плоди і ягоди.

На території громади є певні проблеми підприємств, що працюють в туристичній сфері і сфері послуг (їх недостатньо).

На території Кременецької МТГ немає пасажирського залізничного сполучення, проте є вантажна залізнична станція. Окрім того, через територію громади пролягає міжнародний автошлях М19.

Щодо громадського життя, то в Кременецькій МТГ діє більше 50 громадських організацій. Вони мають різний характер по спрямуванню, тобто вони мають політичний, соціальний, спортивний, інформаційний, культурно-освітній,

релігійний характер. Деякі організації (їх біля 20) активно беруть участь у житті громади: проводять масові заходи і акції, вносять пропозиції на розгляд місцевої влади тощо.

В Кременецькій громаді діють власні ЗМІ (паперові і електронні). До них відносять:

- газету «Діалог»;
- сайт «Кременець. City»;
- сторінку у Facebook «Типовий Кременець»;
- радіостанцію 100,5 МГц.

Важливими джерелами інформації про життя і проблеми громади виступають сайт Кременецької міської ради, YouTube-канал Кременецької міської ради, сторінка у Facebook Кременецької громади.

Тепер проаналізуємо бюджет Кременецької МТГ (табл. 2.1-2.2), адже саме бюджет дає інформацію про фінансові справи в громаді.

Таблиця 2.1 – Аналіз доходів Кременецької МТГ за 2022-2023 роки

Показник	2022 рік, тис. грн.	2023 рік, тис. грн.	Відхилення	
			абс, тис. грн.	відн., %
1	2	3	4	5
Власні доходи загального фонду	168368,3	196819	28450,7	16,9
Доходи спеціального фонду	6525,2	12700,5	6175,3	94,6
Кошти від продажу землі	500	0	-500	-100,0
Міжбюджетні трансферти	183783,5	168920,2	-14863,3	-8,1
Всього доходів	359177	378439,7	19262,7	5,4

Джерело: сформовано автором на основі [18]

Отже, як бачимо з табл. 2.1, доходи Кременецької громади в 2023 році порівняно з 2022 роком зросли на 19262,7 тис. грн. або на 5,4%. Таке зростання відбулося за рахунок зростання власних доходів загального фонду і доходів спеціального фонду, але водночас відбулося скорочення коштів від продажу землі і міжбюджетних трансфертів. Загалом дана тенденція вказує на зростання фінансової спроможності громади.

Таблиця 2.2 – Аналіз видатків Кременецької МТГ за 2022-2023 роки

Показник	2022 рік, тис. грн.	2023 рік, тис. грн.	Відхилення	
			абс, тис. грн.	відн., %
1	2	3	4	5
Освіта	274600	275572,5	971,5	0,4
Культура	16400	15984,3	-404,7	-2,5
Соціальний захист	13300	16622,6	3312,6	24,9
Охорона здоров'я	6700	14662,6	7969,6	119,1
Фізична культура	3400	3848,9	473,9	14,0
Житлово-комунальне господарство	10200	10109,9	-105,1	-1,0
Державне управління	27300	32092	4823	17,7
Економічна діяльність	4300	3883,5	-425,5	-9,9
Інші видатки	2700	5095,4	2383,4	87,9
Міжбюджетні трансферти	300	568	264	86,8
Всього	359177,0	378439,7	19262,7	5,4

Джерело: сформовано автором на основі [18]

Як бачимо, поряд із зростанням доходів Кременецької громади відбулося зростання і її видатків. Якщо розглянути видатки по основних статтях, то в 2023 році порівняно з 2022 роком відбулося зростання видатків на освіту, соціальний захист, охорону здоров'я, фізичну культуру, державне управління, інші видатки і міжбюджетні трансферти. Протягом аналізованого періоду зменшились видатки громади на культуру, житлово-комунальне господарство і економічну діяльність.

Отже, Кременецька МТГ – це сучасна громада, яка має свої переваги і проблеми, але в громаді роблять усе можливе для зростання її спроможності і привабливості.

2.2 Аналіз реалізації соціальних прав громадян на гідне життя та соціальний захист в Кременецькій громаді

В Кременецькій громаді вважають, що соціальні права громадян – це одні з основних конституційних прав і свобод та рівень їх дотримання і гарантування є основою при веденні справ в громаді. В громаді сприяють реалізації права громадян на відпочинок і працю, на проживання в комфортних і безпечних умовах, на соціальний захист (особливо коли людина потрапляє в складні життєві обставини), на якісну медичну допомогу, освіту і отримання необхідних побутових

послуг тощо. Отже, розглянемо детальніше реалізацію соціальних прав громадян на гідне життя та соціальний захист в Кременецькій МТГ.

Реалізація права на освіту відбувається успішно в громаді. В громаді є заклади освіти різних рівнів. В табл. 2.3 подано інформацію про мережу освітніх закладів Кременецької громади.

Таблиця 2.3 – Мережа освітніх закладів Кременецької МТГ

Вид освітніх закладів	Кількість, од.
1	2
Початкові школи	7
Гімназії	12
Заклади загальної середньої освіти I-III ступенів	12
Дошкільні навчальні заклади	15
Заклад позашкільної освіти	1
Заклад вищої освіти	1
Заклади передвищої освіти	3
Заклад середньої професійної освіти	1
Всього освітніх закладів	52

Джерело: сформовано на основі [18]

Як бачимо, до мережі освітніх закладів Кременецької громади входять заклади дошкільної освіти (15 закладів), загальної середньої освіти (31 заклад), позашкільної освіти (1 заклад – Центр дитячої творчості), котрі здатні забезпечити базовий рівень дошкільної, шкільної та позашкільної освіти. Проте дані освітні заклади громади протягом останнього десятиріччя стикнулись з проблемою, що їх наповненість нижча за проєкту, що пов'язано із падінням народжуваності.

В Кременецькій громаді також є заклади професійної і вищої освіти (Кременецький професійний ліцей, Кременецький лісотехнічний коледж, Кременецький медичний фаховий коледж ім. А. Річинського, Кременецька обласна гуманітарно-педагогічна академія ім. Т. Шевченка). Всі навчальні заклади забезпечені висококласним педагогічним колективом.

Окрім того, в громаді діють дві освітні комунальні установи – Кременецький інклюзивно-ресурсний центр та Центр професійного розвитку педагогічних працівників.

Як бачимо, в Кременецькій громаді мережа освітніх закладів є досить широка і є освітні заклади різних рівнів, що сприяє реалізації права громадян на якісну освіту.

Щодо реалізації права громадян на якісні послуги в сфері охорони здоров'я, то в Кременецькій громаді знаходиться медична структура «Кременецький центр первинної медико-санітарної допомоги» Кременецької міської ради, котра обслуговує 3 навколишні територіальні громади – Кременецьку, Лопушнянську і Почаївську. В мережу центру входять амбулаторії загальної практики-сімейної медицини та фельдшерські/фельдшерсько-акушерські пункти. Окрім того, в досліджуваній громаді є ще одна ланка системи охорони здоров'я – КНП «Кременецька опорна лікарня» Кременецької міської ради, ліжковий фонд якої дорівнює 257 ліжок і 19 ліжок інтенсивної терапії. В табл. 2.4 подано інформацію про мережу медичних закладів Кременецької громади.

Таблиця 2.4 – Мережа медичних закладів Кременецької МТГ

Вид медичних закладів	Кількість, од.
1	2
Лікарня	1
Амбулаторії загальної практики-сімейної медицини	8
Фельдшерські (фельдшерсько-акушерські) пункти	22
Всього закладів	31

Джерело: сформовано автором на основі [18]

Як бачимо, в мережа медичних закладів кременецької громади є досить розгалужена і закладів є достатньо, щоб мешканці отримували медичні послуги.

Якщо оцінювати матеріальний стан мережі медичних закладів, то стан будівель і матеріальне забезпечення лікарні і амбулаторій загальної практики-сімейної медицини задовільний, проте стан фельдшерських (фельдшерсько-акушерських) пунктів, особливо в селах, може бути гіршим. Тобто ще потрібно вкладати кошти в відновлення медичних закладів в сільській місцевості.

Дослідимо особливості реалізації права на культурний розвиток мешканців в Кременецькій громаді. В табл. 2.5 подано інформацію про мережу закладів культури досліджуваної громади.

Таблиця 2.5 – Мережа закладів культури Кременецької МТГ

Вид закладів культури	Кількість, од.
1	2
Центр культури і дозвілля, всього закладів в тому числі	28
- будинки культури	7
- сільські клуби	21
Центральна бібліотечна система, всього закладів в тому числі	28
- бібліотеки	24
- музеї	2
- мистецькі навчальні заклади	2

Джерело: сформовано автором на основі [18]

Отже, як бачимо з даних табл.2.5, в Кременецькій громаді є достатньо закладів культурної сфери. Так, в досліджуваній громаді є 7 будинків культури і 21 сільських клубів, в яких проводять урочистості і святкові концерти до державних і релігійних свят, відбуваються фестивалі, вистави, виставки, імпрези тощо. В м. Кременець розташована публічна бібліотека ім. Ю. Словацького, до складу якої включено ще 23 філії по населених пунктах громади. В громада є 2 музеї – це Кременецький краєзнавчий музей та Великобережецький літературно-меморіальний музей Олександра Неприцького-Грановського. Щодо мистецьких навчальних закладах, то в Кременецькій громаді є Кременецька школа мистецтв ім. М. Вериківського та Горинська мистецька школа. Як висновок, можна сказати, що в громаді достатньо закладів для задоволення культурних потреб мешканців громади.

Ще одним правом на гідне життя є проживання в комфортних і безпечних умовах. Як вже згадувалось в Кременецькій громаді проживає майже в рівних пропорціях міське і сільське населення. Саме тому мешканці багатьох населених пунктів (особливо сільських) мають певні обмеження щодо отримання комунальних послуг (газо-, водопостачання, водовідведення тощо). В табл. 2.6 подано інформацію про житловий фонд Кременецької громади, а також інформацію про підключення помешкань до мереж постачання води, газу та інші.

Таблиця 2.6 – Житловий фонд Кременецької громади та підключення його до мереж в 2022-2023 роках

Показники	2022 рік	2023 рік	Відхилення	
			абсолютне	відносне
1	2	3	4	5
Заселені будинки, од., всього в тому числі	13041	13076	35	0,3
- багатоквартирні, од.	107	108	1	0,9
- індивідуальні, од.	12934	12968	34	0,3
% помешкань, що підключені до центрального опалення	0	0	0	0,0
% помешкань, що підключені до комунального газопостачання	97	97	0	0,0
% помешкань, що підключені до комунального водопостачання	58	59	1	1,7
% помешкань, що підключені до комунального водовідведення	12	12	0	0,0

Джерело: сформовано автором [18]

Таким чином, системи комунального водопостачання і водовідведення недостатньо розвинуті. Досить багато будинків використовують приватні системи водопостачання і водовідведення або взагалі не мають цих зручностей.

Розглянемо більш детально інформацію про довжину мереж водопостачання і водовідведення, а також обсяги споживання води в Кременецькій громаді за 2022-2023 роки, яку подано в табл. 2.7.

Таблиця 2.7 – Водопостачання, водовідведення, споживання води в Кременецькій МТГ в 2022-2023 роках

Показники	2022 рік	2023 рік	Відхилення	
			абс.	відн., %
1	2	3	4	5
Протяжність мереж водопостачання, км	257,1	257,1	0	0
Протяжність мереж водовідведення, км	42,0	42,0	0	0
Споживання питної води, тис. м ³ , всього в тому числі	342,4	344,4	2	0,6
- населення	294	298,1	4,1	1,4
- підприємства	48,4	46,3	-2,1	-4,3

Джерело: сформовано автором на основі [18]

Як бачимо, в Кременецькій громаді протягом аналізованого періоду протяжність мереж не змінилась, проте незначно змінилось споживання питної води.

Ще одним важливим питанням щодо забезпечення комфортного життя в Кременецькій громаді є поводження з твердими побутовими відходами. Збирання і утилізацію даних відходів в досліджуваній громаді здійснює комунальне підприємство «Міськводгосп» Кременецької міської ради. Для виконання даного завдання підприємство має таке обладнання:

- сміттєвози – 2 од. (MAN TCA 18.310 та ЗІЛ 43412);
- трактор – 1 од. (ДТ-75Б);
- контейнери для збирання сміття – 187 од.;
- контейнери для роздільного збирання сміття – 50 од.

Окрім того, в громаді є паспортизоване місце видалення відходів, загальна площа якого дорівнює 4,0 га.

Ще одним правом на гідне життя в Кременецькій громаді є право на вільний і безпечний рух по території. В досліджуваній громаді наявні такі регулярні пасажирські перевезення:

- 14 міських автобусних маршрутів;
- 10 приміських автобусних маршрутів в межах громади.

Для організації безпечного і комфортного руху по дорогах громади потрібне якісне покриття доріг асфальтом. Протягом досліджуваного періоду за рахунок місцевого бюджету і дорожнього фонду (співфінансування) проводилося відновлення асфальтного покриття доріг населених пунктів Кременецької громади.

Комфортне проживання на території громади потребує покриття її території мобільним зв'язком. Кременецька громада достатньо покрита мобільним 4G-зв'язком.

Також для комфортного проживання населення громади потрібно, щоб були наявні різні види побутових послуг. В табл. 2.8 подано інформацію про наявну мережу закладів торгівлі і надання послуг населенню Кременецької громади.

Таблиця 2.8 – Мережа закладів торгівлі і надання послуг Кременецької громади в 2022-2023 роках

Показники	2022 рік	2023 рік	Відхилення	
			абс.	відн., %
1	2	3	4	5
Заклади торгівлі громади, од., всього в тому числі	402	397	-5	-1,2
- продовольчі	133	135	2	1,5
- непродовольчі	168	163	-5	-3,0
- змішані	101	99	-2	-2,0
Заклади по наданню побутових послуг, од., всього в тому числі	50	48	-2	-4,0
- перукарні	18	17	-1	-5,6
- пункти по ремонту взуття	4	4	0	0,0
- пункти по ремонту і пошиву одягу	5	5	0	0,0
- пункти по ремонту і виготовленню меблів	2	2	0	0,0
- пунктів по ремонту та технічному обслуговуванню автомобілів	9	9	0	0,0
- інші	12	11	-1	-8,3
Заклади ресторанного типу	58	55	-3	-5,2
АЗС	6	9	3	50,0
Газозаправка	1	1	0	0,0
СТО	11	10	-1	-9,1
Аптеки	11	12	1	9,1

Джерело: сформовано автором на основі [18]

Як бачимо, кількість закладів торгівлі та закладів надання різних послуг в Кременецькій громаді протягом аналізованого періоду майже не змінилась. Проте варто зауважити, що більшість закладів надання послуг мешканцям громади розташовані в м. Кременець або в передмісті.

Право на соціальний захист в Кременецькій громаді реалізується за допомогою мережі інституцій, до яких відносять:

- управління соціального захисту населення та охорони здоров'я Кременецької МР;
- служба у справах дітей Кременецької МР;
- центр надання соціальних послуг, до складу якого входить відділення соціальної допомоги вдома та два відділення надання соціальних послуг в умовах цілодобового перебування (в с. Великі Бережці і в с. Катеринівка).

Для успішної реалізації права на соціальний захист в Кременецькій громаді було прийнято ряд цільових програм, котрі сприяли вирішенню окремих проблем мешканців громади. Перелік місцевих цільових програм в сфері соціального захисту і соціального забезпечення подано в табл. 2.9.

Таблиця 2.9 – Перелік місцевих цільових програм Кременецької міської ради, направлених на соціальний захист і соціальне забезпечення, що фінансувались у 2022-2023 роках з місцевого бюджету, тис. грн.

№ п/п	Назва програми	2022 рік	2023 рік
1	2	3	4
1	Програма соціального захисту та підтримки внутрішньо переміщених/евакуйованих осіб на 2022-2024 роки	280	312
2	Місцева програма забезпечення лікарськими та технічними засобами пільгових верств населення на 2022-2024 роки	471,4	471,4
3	Програма підтримки осіб, які брали участь в ООС, АТО та членів сімей загиблих під час проведення ООС, АТО, членів сімей Героїв небесної сотні, постраждалих учасників Революції гідності та членів сімей осіб, які загинули захищаючи Батьківщину під час воєнного стану, введеного Указом Президента України від 24.02.2022 року № 64/2022	176	200
4	Програма «Ветеран» на 2022-2024 роки	155	100
5	Програма психологічної підтримки військовослужбовців та їх родин у Кременецькій міській територіальній громаді на 2023 рік	-	100
6	Програма соціальної підтримки малозахищених верств населення «Турбота» на 2022-2024 роки	522	525
7	Програма забезпечення лікарськими засобами пільгових верств населення на 2021-2023 роки	168,2	168,2
8	Програма запобігання соціальному сирітству, подолання дитячої безпритульності і бездоглядності на території Кременецької міської територіальної громади на 2021-2023 роки	70	70
9	Програма підтримки сім'ї, протидії торгівлі людьми та домашньому насиллю на 2019-2022 роки	55	-
10	Програма підтримки сім'ї, протидії торгівлі людьми та домашньому насиллю на 2023-2026 роки	-	57
11	Міська цільова соціальна програма оздоровлення та відпочинку дітей на 2019-2022 роки	270	-
12	Програма оздоровлення та відпочинку дітей на 2023-2026 роки	-	270

Джерело: сформовано автором на основі [18]

Як бачимо, в Кременецькій громаді робиться багато для реалізації права її мешканців на соціальний захист.

Отже, в Кременецькій громаді за період 2022-2023 років для успішної реалізації прав громадян на гідне життя і соціальний захист створюються належні умови, хоча усі проблеми ще не вирішені.

Таким чином, Кременецька міська територіальна громада була створена в 2020 році Громада включає 44 населених пункти, які об'єднані у 8 старостинських округів. Населення громади дорівнює 42064 мешканці. В Кременецькій громаді працюють підприємства різних галузей промисловості.

Доходи Кременецької громади в 2023 році порівняно з 2022 роком зросли на 19262,7 тис. грн. або на 5,4%. Таке зростання відбулося за рахунок зростання власних доходів загального фонду і доходів спеціального фонду, але водночас відбулося скорочення коштів від продажу землі і міжбюджетних трансфертів. Якщо розглянути видатки по основних статтях, то в 2023 році порівняно з 2022 роком відбулося зростання видатків на освіту, соціальний захист, охорону здоров'я, фізичну культуру, державне управління, інші видатки і міжбюджетні трансферти, але зменшились видатки громади на культуру, житлово-комунальне господарство і економічну діяльність.

В Кременецькій громаді вважають, що соціальні права громадян – це одні з основних конституційних прав і свобод та рівень їх дотримання і гарантування є основою при веденні справ. Створено відповідну мережу закладів для реалізації права на освіту, на медичні послуги, на задоволення культурних потреб, на проживання в комфортних умовах, на отримання побутових послуг тощо.

Право на соціальний захист в Кременецькій громаді реалізується за допомогою мережі відповідних інституцій і було прийнято ряд цільових програм, котрі сприяли вирішенню окремих проблем мешканців громади.

РОЗДІЛ 3

ОСНОВНІ НАПРЯМИ УДОСКОНАЛЕННЯ УПРАВЛІННЯ РЕАЛІЗАЦІЄЮ СОЦІАЛЬНИХ ПРАВ ГРОМАДЯН НА ГІДНЕ ЖИТТЯ ТА СОЦІАЛЬНИЙ ЗАХИСТ В КРЕМЕНЕЦЬКІЙ МІСЬКІЙ ТЕРИТОРІАЛЬНІЙ ГРОМАДІ

3.1 Розроблення анкети опитування із метою виявлення проблем в задоволенні соціальних прав на гідне життя та соціальний захист мешканців досліджуваної громади

В сучасних умовах мінливості ситуації в Україні, коли тривають військові дії і в країні загострилися багато економічних і соціальних проблем, дотримання соціальних прав населення, особливо на гідне життя і соціальний захист, стає актуальним, бо саме соціальність нашого суспільства вигідно відрізняє нас від агресора. Для ефективної діяльності в сфері дотримання соціальних прав мешканців і розробки місцевих цільових програм в Кременецькій громаді потрібно знати настрої її мешканців.

Для того, щоб зрозуміти загальне відношення мешканців Кременецької громади до умов проживання в ній, а також їхнього ставлення до системи соціального захисту було розроблено анкету для анонімного опитування, що складалася із ряду запитань (додаток 1).

Представлені дані анкетні запитання для мешканців досліджуваної громади є найбільш важливими з погляду того, в яких умовах проживають та працюють як її громадяни й мешканці, зокрема, та і країна в цілому. Адже, саме на основі таких сформованих запитань стає можливим дещо прояснити наочну картину щодо того, за яких умов, проблем, а також можливостей та перспектив проживають та діють її громадяни.

В даному опитуванні було задіяно 250 осіб, а також воно проводилося серед різноманітних соціально-сегментованих груп населення: основні жителі громади

(люди старшого, середнього та молодого віку), ВПО, а також включало поділ щодо наданих відповідей анкети по гендерній приналежності – чоловіки та жінки тощо.

Саме такий підхід до опитування забезпечив чіткість отриманих результатів, на основі яких виділено конкретні виявлені як переваги, так і основні наявні на даний час загрози для мешканців та громади в цілому. Отримані та досліджені результати проведеного опитування надали змогу сформулювати наступні основні висновки, а саме:

1. Відповіді мешканців громади на запитання «Ваш особистий погляд щодо умов проживання в громаді» (рис. 3.1) відображають більше відповідей «ТАК», а ніж «НІ», що можна із упевненістю трактувати, що деякі негативні погляди присутні, проте все ж переважають позитивні настрої людей на майбутнє.

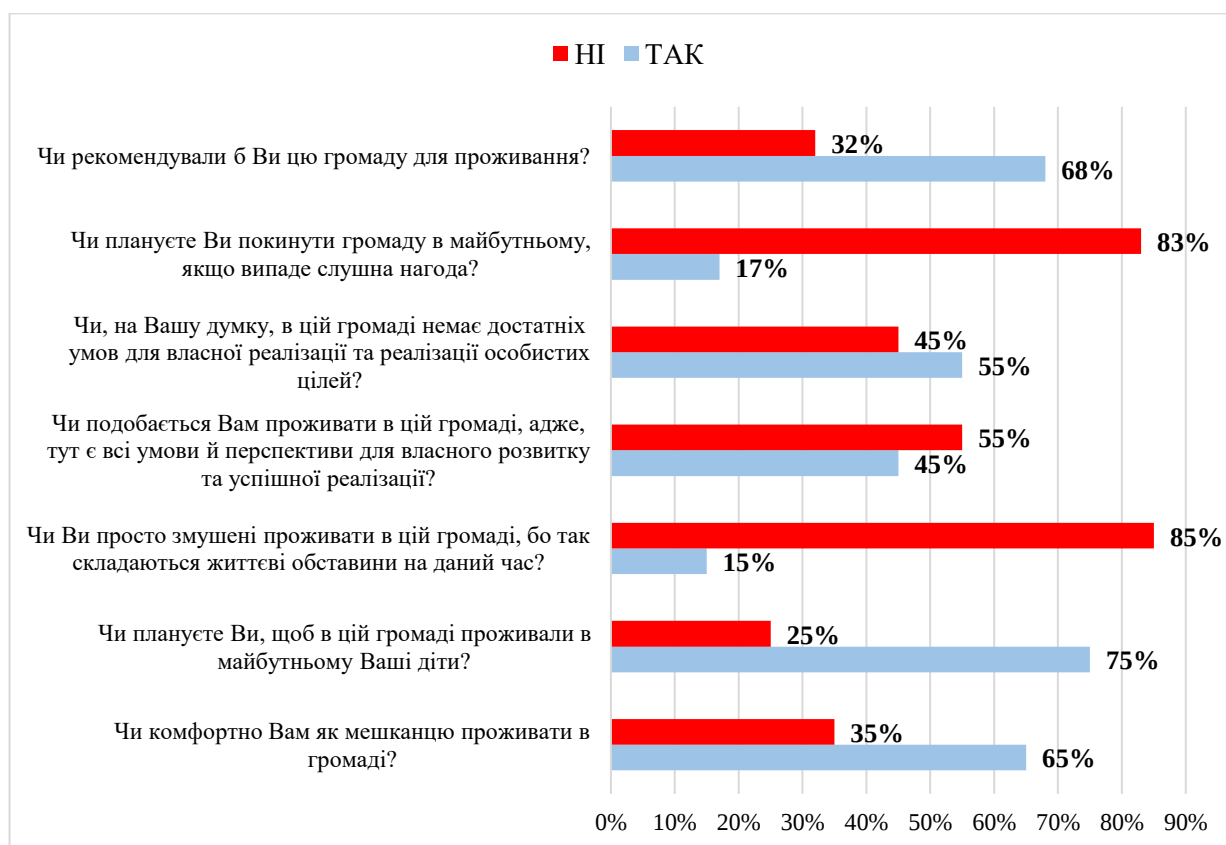

Рисунок 3.1 – Аналіз відповідей мешканців громади на анкетне запитання «Ваш особистий погляд щодо умов проживання в громаді» (2023-2024 рр.)

2. Відповіді мешканців громади на запитання «Які фактори, на Вашу думку, здійснюють найбільш негативний вплив на життя громади та її мешканців?» (рис.

3.2) відображають відносно позитивну тенденцію в настроях мешканців громади. Зокрема, про це свідчать результати відповідей щодо наявних рівня медичного та освітнього забезпечення (25 % та 22 %, відповідно), стану інфраструктурно-комунікаційного забезпечення (28 %), рівня власного дозвілля (23 %) тощо. Проте, необхідно звернути увагу на наступні відповіді, а саме: забезпеченість громади зовнішніми та внутрішніми інвестиціями (68 % та 52 %, відповідно), рівень безробіття (75 %) тощо.

Досить важливими є відповіді громадян на запитання щодо рівня соціальної захищеності мешканців (42 %) та можливостей для самореалізації та реалізації (45 %), й хоча дані результати відображають ще не високі їх значення, проте, все ж на цей момент слід звернути значну увагу.

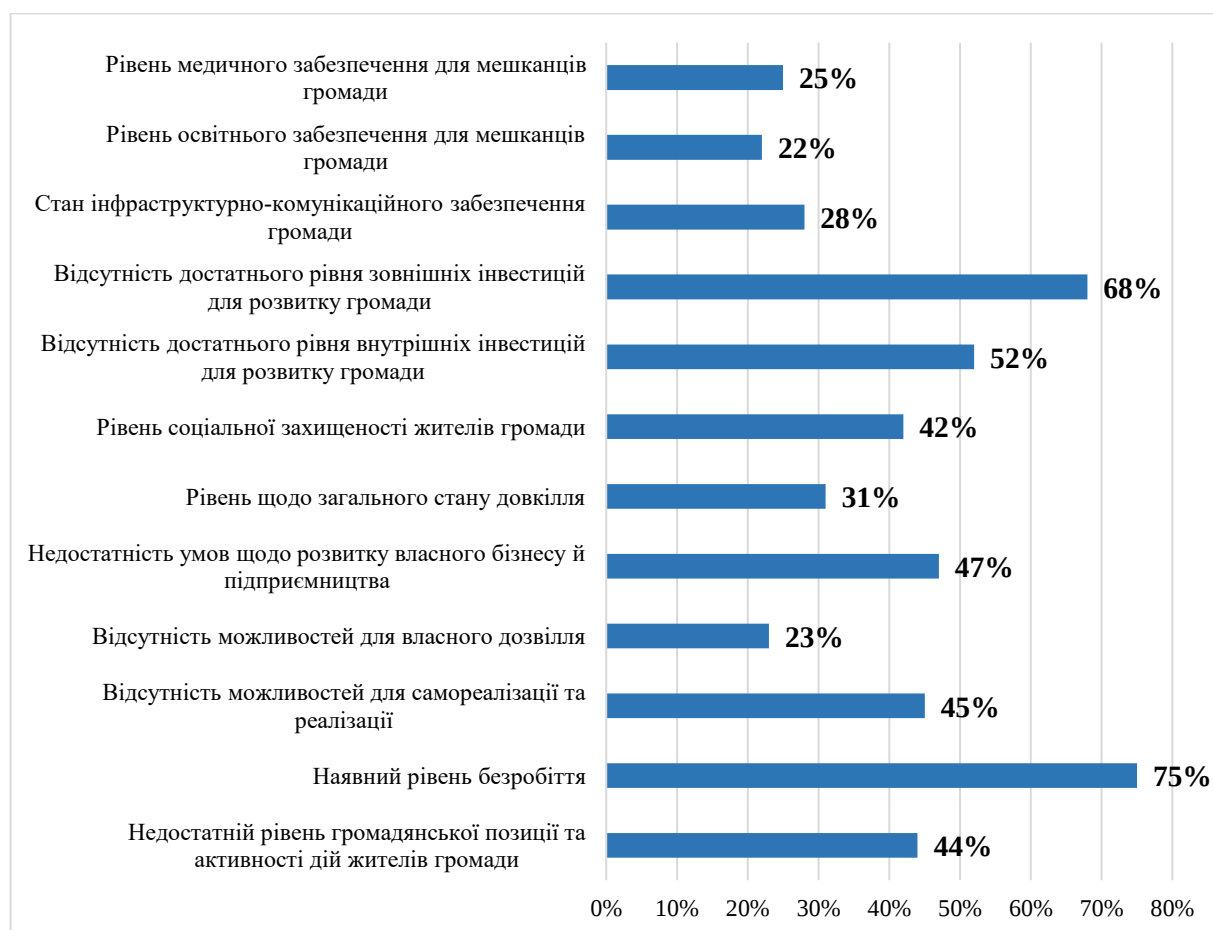

Рисунок 3.2 – Аналіз відповідей мешканців громади на анкетне запитання «Які фактори, на Вашу думку, здійснюють найбільш негативний вплив на життя громади та її мешканців?» (2023-2024 рр.)

3. Відповіді мешканців громади на запитання «Які фактори, на Вашу думку, виступають найбільшими перешкодами для подальшого розвитку громади та її мешканців?» (рис. 3.3) теж відображають відносно позитивні тенденції в настроях мешканців цієї громади.

Так, до найменшого рівня перешкод щодо забезпечення та підтримки розвитку громади є рівень культурно-освітнього забезпечення (17 %), стану комунального забезпечення в громаді (27 %), а найбільш загрозливими та такими, на які слід вже звернути більш уваги є такі як: рівень підприємницької та бізнес-активності (58 %), рівень інвестиційно-фінансового забезпечення (67 %), рівень реакції та вирішення проблемних ситуацій (69 %) тощо.

Рисунок 3.3 – Аналіз відповідей мешканців громади на анкетне запитання «Які фактори, на Вашу думку, виступають найбільшими перешкодами для подальшого розвитку громади та її мешканців?» (2023-2024 рр.)

4. Відповіді мешканців громади на запитання «Які найбільш першочергові завдання, на Вашу думку, потребують негайного вирішення та реалізації для забезпечення подальшого розвитку громади та її мешканців у цілому?» (рис. 3.4) відображають те, що найважливішими завдання до вирішення є наступні, а саме: створення умов щодо ліквідації безробіття (85 %), створення умов для інвестування громади (82 %), сприяння розвитку молоді громади (79 %), вдосконалення комплексу медично-профілактичних послуг (71 %), забезпечення умов щодо захисту малозабезпечених мешканців громади (64 %) тощо.

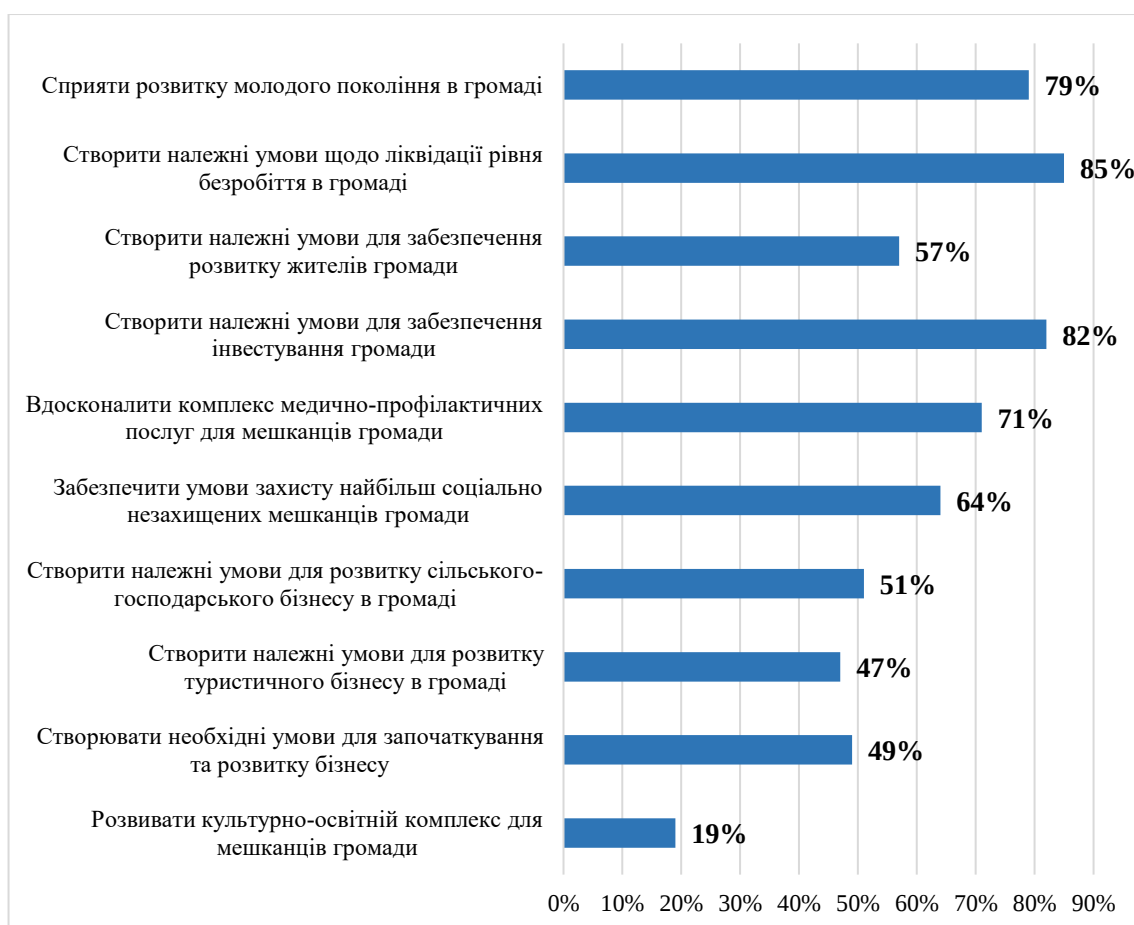

Рисунок 3.4 – Аналіз відповідей мешканців громади на анкетне запитання «Які найбільш першочергові завдання, на Вашу думку, потребують негайного вирішення та реалізації для забезпечення подальшого розвитку громади та її мешканців у цілому?» (2023-2024 рр.)

5. Відповіді мешканців громади на запитання «Яким, на Вашу думку, є рівень забезпеченості та підтримки стану безпеки в громаді за наявних кризових умов життя її жителів?» (рис. 3.5) вказують на те, що даний рівень має статус «Достатній рівень», який виявлено на основі проаналізованої найбільшої частки відповідей опитаних мешканців, що складає 45 %, натомість, 27 % відповідей стверджує про «Задовільний рівень» щодо стану безпеки громади.

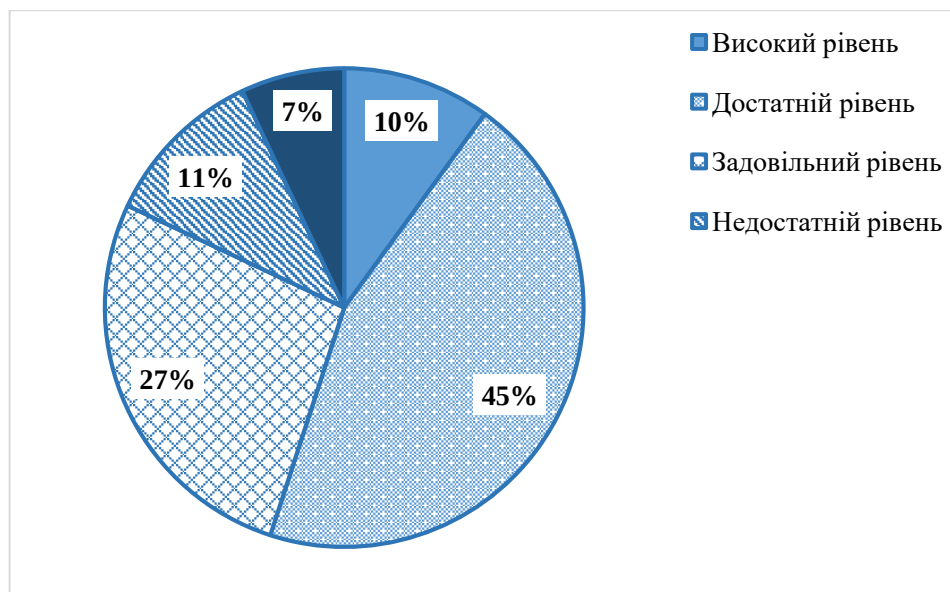

Рисунок 3.5 – Аналіз відповідей мешканців громади на анкетне запитання «Яким, на Вашу думку, є рівень забезпеченості та підтримки стану безпеки в громаді за наявних кризових умов життя її жителів?» (2023-2024 рр.)

6. Відповіді мешканців громади на запитання «Чи є перспективи, на Вашу думку, для подальшого розвитку даної громади як соціального середовища для її мешканців?» (рис. 3.6) відображають те, що мешканці та жителі досліджуваної громади вірять та сподіваються на краще (56 %) майбутнє, не дивлячись на наявні в даний час кризові умови життя.

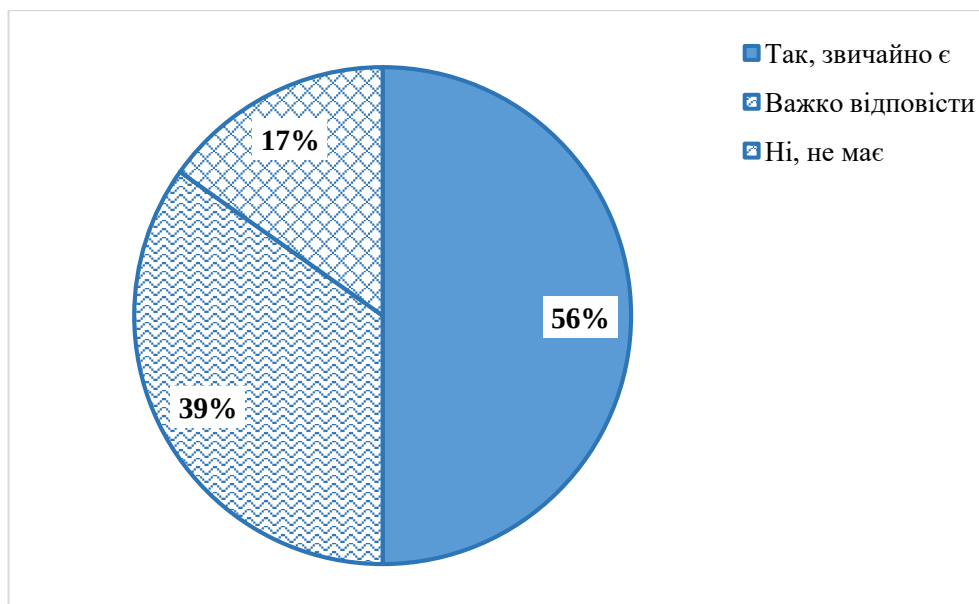

Рисунок 3.6 – Аналіз відповідей мешканців громади на анкетне запитання «Чи є перспективи, на Вашу думку, для подальшого розвитку даної громади як бізнес-соціального середовища для її мешканців?» (2023-2024 рр.)

Отже, провівши оцінку щодо здійсненого опитування мешканців Кременецької громади можна із упевненістю зазначити, що всі відповідні умови для її подальшого забезпечення підтримки та розвитку є, що насамперед полягають в позитивних настроях її громадян, проте, зрозуміло, що цього є замало, тому на основі отриманих досліджень варто звернути увагу на основні негативні та критично-важливі моменти (фактори та перешкоди), та зуміти трансформувати їх в переваги та можливості.

3.2 Обґрунтування доцільності створення кабінету психосоціальної підтримки мешканців громади з метою реалізації права на соціальний захист

З початком війни в Україні багато людей, втративши рідних, житло, були вимушені покинути власні домівки, отримавши статус тимчасово переміщених. Всі ці події стали причиною погіршення здоров'я, в тому числі і ментального, появи різного роду депресивних розладів, що, у свою чергу, призвело до суттєвих соціальних проблем, а також проблем, пов'язаних із психічним чи фізичним здоров'ям. З такими ж проблемами зіштовхнулися і місцеві жителі Кременецької

громади, бо війна також внесла свої корективи і в їх життя. Саме тому потреба в психологічній та соціальній підтримці всього населення значно зросла, а всі питання, які пов'язані із наданням такої підтримки стали дуже актуальними.

Психосоціальна підтримка – це діяльність, яка направлена на задоволення психологічних і соціальних потреб як окремої людини, так і групи людей (сім'ї, спільноти). Психосоціальна підтримка також включає дії, направлені на полегшення страждань людини, котра перебуває в складній життєвій ситуації, а також на відновлення її психосоціальної рівноваги і благополуччя.

На даний час в досліджуваній громаді найбільше психосоціальної підтримки потребують:

- люди похилого віку;
- люди з інвалідністю;
- діти;
- тимчасово переміщені особи та сім'ї;
- багатодітні родини;
- демобілізовані військовослужбовці та члени їх сімей;
- члени сімей, що втратили своїх рідних на війні;
- малозабезпечені;
- безхатьки.

Отже, Кременецька громада повинна стати надійною опорою та ініціатором змін, які сприятимуть досягненню добробуту та соціальному захисту усіх тих, хто проживає на її території, без винятку.

Саме тому виникла потреба у впровадженні для жителів Кременецької ТГ кабінету психосоціальної підтримки, спрямованого на розширення доступу до психосоціальних послуг. На рис. 3.7 представлено основні завданнями пропонованого кабінету, який рекомендуємо створити для жителів Кременецької ТГ.

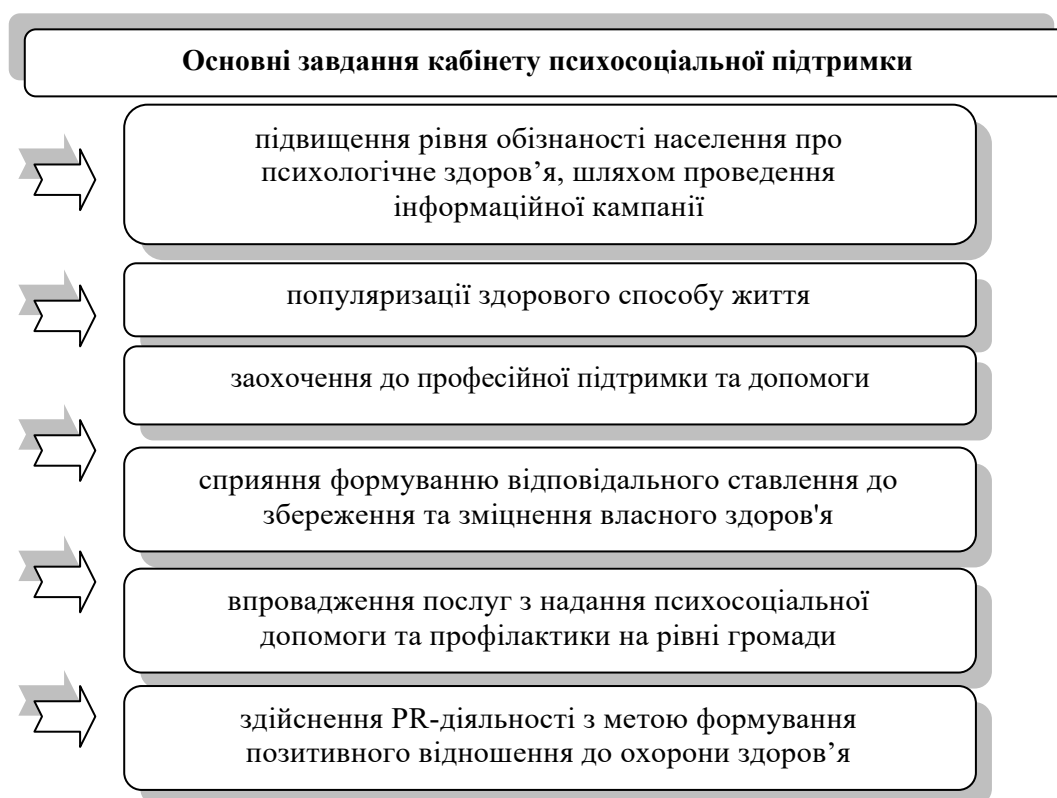

Рисунок 3.7 – Основні завдання для виконання запропонованим кабінетом психосоціальної підтримки жителів Кременецької ТГ

Джерело: сформовано автором

Очікувані результати від створення кабінету психосоціальної підтримки для жителів Кременецької ТГ представимо в табл. 3.1.

Таблиця 3.1 – Основні очікувані результати від створення кабінету психосоціальної підтримки для жителів Кременецької ТГ

№ п/п	Очікувані результати
1	Забезпечення надання послуг з підтримки ментального здоров'я та психосоціальних послуг дорослим та дітям на рівні громади
2	Створення умов для розширення доступу до психосоціальної допомоги
3	Зміцнення психологічного, фізичного та емоційного здоров'я усіх жителів громади
4	Формування психологічно безпечного середовища в громаді
5	Підвищення якості життя в громаді

Джерело: сформовано автором

На нашу думку, ті люди, які потребують психосоціальної підтримки, повинні бути не тільки основними відвідувачами даного кабінету у вигляді пацієнтів, а

повинні стати активними учасниками загального процесу покращення індивідуального та колективного благополуччя всієї громади та її членів.

Послуги щодо надання психологічної та соціальної підтримки в створеному кабінеті можуть надаватися як індивідуальні, так і групові.

Індивідуальна зустріч зі спеціалістами буде носити більш конфіденційний характер і передбачає візити додому, а також телефонні розмови та спілкування в онлайн-режимі.

Щодо групової зустрічі, то вона може проводитися у різних форматах, таких як:

- заходи у форматі груп підтримки;
- занять з елементами творчості;
- сімейних заходів;
- занять для дітей;
- активних ігор;
- психоедукаційних сесій;
- заходів з метою соціальної взаємодії тощо.

Як бачимо, дані заходи сприятимуть підвищенню емоційної стійкості, зниженню рівня стресу, усуненню емоційної напруги та придбання навичок щодо здійснення самостійної турботи про себе і своїх рідних.

Створення кабінету психосоціальної підтримки передбачатиме введення таких посад:

- 1) психолога – в кількості 3 осіб;
- 2) адміністратора – в кількості 1 особи;
- 3) соціального працівника – в кількості 1 особи (працюватиме на волонтерських засадах).

Обчислимо витрати на оплату праці працівників кабінету психосоціальної підтримки (табл. 3.2).

Таблиця 3.2 – Прогнозовані витрати на оплату праці працівників кабінету психосоціальної підтримки в Кременецькій громаді

№ п/п	Вид витрат	Величина окладу	Величина витрат, грн.	
			за місяць	за рік
1	Витрати на зарплату 3 психологів	10500	31500	378000
2	Витрати на зарплату адміністратора	8500	8500	102000
	Разом	-	40000	480000

Отже, річні витрати на оплату праці працівників кабінету психосоціальної підтримки в Кременецькій громаді становлять 480,0 тис. грн.

Щоб кабінет психосоціальної підтримки в Кременецькій громаді працював успішно потрібно облаштувати його. Простір кабінету буде організовано відповідно до специфіки професійної діяльності психолога. Виходячи з цього, кабінет буде поділено на кілька робочих зон, що мають різне функціональне навантаження (табл. 3.3).

Таблиця 3.3 – Простір запропонованого кабінету психосоціальної підтримки для жителів Кременецької ТГ

Зони кабінету	Функції зони
1	2
Зона первинного прийому та бесіди з клієнтом	У цій зоні ведеться первинна бесіда пацієнтом, тому меблі в цій частині кабінету повинні бути розташовані так, щоб підкреслити професійний статус психолога і створити певну дистанцію.
Зона консультативної роботи	Ця зона передбачає створення довірливої і вільної обстановки, що допомагає відвідувачеві, який прийшов на прийом до психолога, спокійно обговорити хвилюючі його проблеми. Дана зона буде оформлена максимально комфортно для проведення тренінгів.
Зона діагностичної роботи	Ця частина кабінету призначена для проведення обстежень. Тут не повинно знаходитися зайвих предметів, яскравих деталей інтер'єру, які можуть відволікати увагу пацієнта, заважати зосередитися на пропонувані завданнях.
Зона корекційно-розвивальної роботи	Дані зони призначені для роботи з дітьми. Для проведення корекційно-розвиткових занять буде використовуватися фліпчарт, мольберт, фланелеграф. Ігрова зона буде по особливому оснащена: м'яке покриття підлоги, пересувні меблі, що сприяє швидкій зміні ситуації в ігровому сюжеті, іграшки, матеріали для творчості, олівці, альбоми тощо.
Зона ігрової терапії	

Продовження табл. 3.3

1	2
Зона релаксації та зняття емоційної напруги	Кабінет психолога може служити місцем емоційного розвантаження як дорослих, так і для дітей. Виконання цієї функції передбачає створення розслаблюючої, заспокійливої обстановки. Велике значення для відновлення душевної рівноваги пацієнта має можливість побути наодинці з самим собою, на деякий час відключитися від навколишньої дійсності.
Робоча зона психолога	У кабінеті обов'язково повинна бути передбачена особиста зона психолога, необхідна йому для підготовки до роботи (занять, консультацій тощо), обробки даних, зберігання матеріалів обстеження, робочої документації, методичної літератури, посібників та ін. Практика дозволяє об'єднувати зони первинного прийому і робочу зону психолога, тому ці зони будуть збігатися.
Зона очікування прийому	Ця зона виконує функцію своєрідної приймальні. Тут будуть розміщуватися інформаційні стенди, бібліотечка спеціальної психолого-педагогічної літератури для пацієнтів, добірка популярних тестів для самодіагностики, барвисті дитячі журнали, настільні ігри та інші матеріали, що дозволяють з користю провести час очікування. Зону очікування прийому буде організовано в просторі перед кабінетом психолога

Джерело: сформовано автором

Отже, запропонований кабінет психосоціальної підтримки повинен відповідати сучасним вимогам, бути оснащеним усім необхідним найновішим обладнанням для здійснення психологічної корекційно-відновлювальної та розвивальної роботи, соціальної підтримки, індивідуальних та групових консультацій та бесід, проведення психологічних тренінгів тощо.

Поряд з цим у даному кабінеті можна буде скористатися послугами «гарячої лінії», яка буде працюватиме щоденно з 9.00 до 17.00 год.

В табл. 3.4 представимо розрахунок витрат на облаштування кабінету психосоціальної підтримки в Кременецькій громаді.

Таблиця 3.4 – Розрахунок витрат на облаштування кабінету психосоціальної підтримки в Кременецькій громаді

Види витрат	Величина витрат, грн.
1	2
Косметичний ремонт кабінету	25000
Інвентар для роботи з пацієнтами (пледи, електричний фонтан, аромолампа і набір масел, соляна лампа)	12000

Продовження табл. 3.4

1	2
Обладнання для кабінету (шафи, стільці, столи, полки, вентилятори, зеркала, килими, годинники, проектор, ноутбуки, принтер-ксерокс)	100000
Виготовлення та друк рекламних роздаткових матеріалів	2500
Засоби індивідуального захисту на 1 рік (миючі та антисептичні засоби, бахіли, накидки на одяг)	5000
Матеріали для арт-терапевтичної роботи (олівці, ручки, фломастери, папір, клей, пластилін тощо)	2000
Ресурсні метафоричні асоціативні карти – 2 уп.	2000
Разом	148500

Отже, на ремонт і облаштування кабінету психосоціальної підтримки в Кременецькій громаді необхідно витратити 148,5 тис. грн.

Послуги кабінету психосоціальної підтримки для вразливих прошарків населення будуть безкоштовними, а для інших категорій ціна заняття становитиме 400 грн. за 1 годину. За рахунок платних занять можна буде покривати частину поточних витрат на функціонування кабінету.

Таким чином, для ефективної діяльності в сфері дотримання соціальних прав населення і розробки місцевих цільових програм в Кременецькій громаді потрібно знати настрої її мешканців. Для цього було розроблено анкету для анонімного опитування, що складалася із ряду запитань. В даному опитуванні було задіяно 250 осіб, а також воно проводилося серед різноманітних соціально-сегментованих груп населення: основні жителі громади (люди старшого, середнього та молодого віку), ВПО, а також включало поділ щодо наданих відповідей анкети по гендерній приналежності – чоловіки та жінки тощо.

Підбивши підсумки опитування мешканців Кременецької громади, можна із упевненістю зазначити, що всі відповідні умови для подальшого забезпечення підтримки та розвитку є, що насамперед полягають в позитивних настроях її громадян, проте, зрозуміло, що цього є замало, тому на основі отриманих досліджень варто звернути увагу на основні негативні та критично-важливі моменти (фактори та перешкоди), та зуміти трансформувати їх в переваги та можливості

Події війни стали причиною погіршення здоров'я, в тому числі і ментального, появи різного роду депресивних розладів, що, у свою чергу, призвело до суттєвих соціальних проблем, а також проблем, пов'язаних із психічним чи фізичним здоров'ям. Саме тому потреба в психологічній та соціальній підтримці мешканців громади зростає. В зв'язку з цим виникла потреба у впровадженні для жителів Кременецької ТГ кабінету психосоціальної підтримки. Послуги кабінету сприятимуть підвищенню емоційної стійкості, зниженню рівня стресу, усуненню емоційної напруги та придбанню навичок щодо здійснення самостійної турботи про себе і своїх рідних. Створення кабінету психосоціальної підтримки передбачатиме введення таких посад: психолога (3 особи), адміністратора (1 особа), соціального працівника (1 особа і працюватиме на волонтерських засадах). Річні витрати на оплату праці працівників кабінету психосоціальної підтримки в Кременецькій громаді становлять 480,0 тис. грн., на ремонт і облаштування кабінету – 148,5 тис. грн. Послуги кабінету психосоціальної підтримки для вразливих прошарків населення будуть безкоштовними, а для інших категорій ціна заняття становитиме 400 грн. за 1 годину. За рахунок платних занять можна буде покривати частину поточних витрат на функціонування кабінету.

РОЗДІЛ 4

БЕЗПЕКА ЖИТТЄДІЯЛЬНОСТІ, ОСНОВИ ОХОРОНИ ПРАЦІ

4.1 Соціальні та соціально-політичні небезпеки для сучасної громади

Особливе місце в безпеці людини належить соціальним та соціально-політичним чинникам, зокрема рівень добробуту, загальної культури, культури обслуговування, побутові умови, звичаї, поведінкові переваги, моральні та емоційні характеристики. Величезного значення для безпеки набуває і соціально-політичне середовище.

Загрози безпеці особистості :

- позбавлення життя, здоров'я, дієздатності, гідності;
- насильство, зумовлене руйнуванням сформованого і нав'язуванням чужого світогляду;
- маніпулювання свідомістю й поведінкою;
- моральне розбещення та фізичне розтління;
- обмеження або позбавлення загальнолюдських прав і свобод;
- грабежі та крадіжки особистого майна, матеріальних цінностей і документів;
- фізичний і психологічний терор із використанням інформаційно-психологічних (засоби масової комунікації) та психофізіологічних (гіпноз, психотропні та психотронні засоби) форм впливу;
- насильницьке підкорення злочинним цілям та угрупованням;
- використання людини як засобу збагачення тощо.

Суб'єкти безпеки особистості – держава та її інститути (органи законодавчої, виконавчої та судової влади, державні установи, відомства та ін.), громадські структури (політичні партії та об'єднання, громадські організації та ін.), сім'я, громадяни. Усі їх дії мають відповідати чинним законам та ґрунтуватися на інтересах особи, суспільства і держави, а також їх спільної відповідальності за забезпечення безпеки.

Причини соціально-політичних небезпек ґрунтуються на процесах, що відбуваються у суспільстві. Їх основна передумова – недосконалість людської природи, тому наявність розвиненої системи організації державної влади і громадянського суспільства, прийнятної правової системи є найважливішою умовою для попередження соціально-політичних небезпек та надійним захистом від них.

Соціально-політичні – це небезпеки, що суттєво поширилися в суспільстві й загрожують життю і здоров'ю людей. Носіями цих небезпек є окремі групи людей, які прагнуть розповсюдити свій вплив на суспільство. Ці прояви різноманітні, складні, їх можна класифікувати за певними ознаками:

За об'єктом впливу – людина, суспільство, держава, а також середовище проживання соціуму.

За масштабами подій: локальні, регіональні, національні, глобальні.

За організацією: випадкові, навмисні.

За впливом на людину:

- психічні (шантаж, шахрайство, крадіжки);
- небезпеки фізичного характеру (розбій, бандитизм, насильство,);
- небезпеки, що впливають на фізіологію організму людини (алкоголізм, наркоманія, тютюнопаління та ін.);
- поширення небезпечних і важко виліковних хвороб (СНІД, венеричні хвороби, інфекційні захворювання тощо);
- суїциди.

За статево - віковими ознаками: характерні для дітей, молоді, жінок, людей літнього віку.

За збитком – матеріальний, моральний.

За розміром (обсягом) збитку – граничний, значний, незначний.

За характером впливу – активні, пасивні та ін.

Основні причини соціальних небезпек такі:

- становище людини в суспільстві;
- ступінь соціальної та економічної захищеності людей;

– наявність правового поля й ефективність його застосування та ін.

Небезпеки зумовлені сучасними інформаційними технологіями: кібербезпеки (інформаційно-психологічний вплив на людину, щоб змінити її поведінку, використати особисті дані, інформаційна війна, вірусні атаки на всіх рівнях суспільства), комп'ютерна залежність.

Правила дотримання особистої кібербезпеки такі:

- повідомляйте своїх близьких, де перебуваєте та коли повернетесь додому, щоб їх не змогли надурити шахраї;
- нікому не кажіть своїх особистих даних;
- учіть мови, щоб мати можливість отримувати інформацію з різних джерел про ту новину, яка вас цікавить;
- учіться аналізувати побачене та почуте, найкращим тренажером є читання книг;
- не розміщуйте всієї інформації про себе в соціальних мережах; це показує, що ви не маєте живого спілкування і потребуєте його, таким чином ви стаєте жертвою для злочинців;
- не піддавайтесь емоціям, коли чуєте якусь новину, емоції заважають бачити й оцінювати ситуацію.

Шкідливі звички, соціальні хвороби та їх профілактика.

Шкідливі звички – низка звичок, що є шкідливими для організму людини і спричиняють залежність людини від певної речовини, яку вона вживає, та перешкоджають людині розвиватися як розумово, так і фізично. Серед цих звичок називають декілька найбільш шкідливих – це алкоголізм, тютюнопаління, наркоманія й токсикоманія.

Соціальні хвороби – це захворювання людини, виникнення і поширення яких пов'язане (залежить від, спричинено, зумовлено) переважно з несприятливими соціально-економічними умовами (венеричні захворювання, СНІД, туберкульоз, гепатит й ін.).

Корупція та криміналізація суспільства

Корупція – це складне соціальне явище, що негативно впливає на всі аспекти політичного і соціально-економічного розвитку суспільства й держави.

Злочинність як фактор небезпеки

Злочинність – відносно масове, історично мінливе, соціальне і кримінально-правове явище, що становить цілісну сукупність усіх злочинів, учинених на певній території за відповідний період.

Отже, вказані чинники можуть спричинити надзвичайну ситуацію соціального характеру, яка призвела або може спричинити за собою людські жертви, шкоду здоров'ю людей або навколишньому природному середовищу, значні матеріальні збитки.

4.2 Організація та обладнання робочого місця працівника сільської ради

Площу приміщень, в яких розташовують персональні комп'ютери, визначають згідно з чинними нормативними документами. Відповідно до норм з розрахунку на одне робоче місце, обладнане ПК, встановлено такі норми:

- площа – не менше 6,0 кв. м;
- об'єм – не менше 20,0 куб. м.

Заземлені конструкції, що знаходяться у приміщеннях (батареї опалення, водопровідні труби, кабелі із заземленим відкритим екраном тощо), мають бути надійно захищені діелектричними щитками або сітками від випадкового дотику.

Також в цих приміщеннях повинні бути медичні аптечки першої допомоги, системи автоматичної пожежної сигналізації та переносні вуглекислотні вогнегасники. Підходи до засобів пожежогасіння повинні бути вільними.

Робочі місця слід розташовувати відносно світлових прорізів так, щоб природне світло падало переважно з лівого боку.

Конструкція робочого місця користувача персонального комп'ютера має забезпечити підтримання оптимальної робочої пози працівника. Конструкція робочого столу має відповідати сучасним вимогам ергономіки і забезпечувати оптимальне розміщення на робочій поверхні використовуваного обладнання (дисплея, клавіатури, принтера) і документів.

Правилами встановлюються висота робочої поверхні робочого столу, параметри ширини і глибини для робочих столів, які мають забезпечувати можливість виконання операцій у зоні досяжності моторного поля.

Робочий стілець має бути підйомно-поворотним, регульованим за висотою, з кутом нахилу сидіння та спинки, від спинки до переднього краю сидіння поверхня сидіння має бути плоскою, передній край – заокругленим. Регулювання за кожним із параметрів має здійснюватися незалежно, легко і надійно фіксуватися. Поверхня сидіння і спинки стільця має бути напівм'якою з нековзним, повітронепроникним покриттям, що легко чиститься і не електризується.

Робочий стіл для ПК, як правило, має бути обладнаним підставкою для ніг, вимоги до її розмірів та конструкції також прописані в правилах. Застосування підставки для ніг тими, у кого ноги не дістають до підлоги, є обов'язковим.

Приміщення можуть обладнуватись шафами для зберігання документів, магнітних дисків, полицями, стелажми, тумбами тощо з урахуванням вимог до площі приміщень.

Поверхня підлоги має бути рівною, неслизькою, з антистатичними властивостями. Забороняється для оздоблення інтер'єру приміщень з персональними комп'ютерами застосовувати полімерні матеріали (деревинно-стружкові плити, шпалери, що миються, рулонні синтетичні матеріали, шаруватий паперовий пластик тощо), що виділяють у повітря шкідливі хімічні речовини.

Щодня перед початком роботи необхідно очищати монітор від пилу та інших забруднень. Після закінчення роботи персональний комп'ютер і периферійні пристрої повинні бути відключені від електричної мережі. У разі виникнення аварійної ситуації необхідно негайно відключити персональний комп'ютер і периферійні пристрої від електричної мережі.

Персональні комп'ютери, периферійні пристрої повинні підключатися до електромережі тільки з допомогою справних штепсельних з'єднань і електророзеток заводського виготовлення. Штепсельні з'єднання та електророзетки, окрім контактів фазового та нульового робочого провідників, повинні мати спеціальні контакти для підключення нульового захисного

провідника. Конструкція їх має бути такою, щоб приєднання нульового захисного провідника відбувалося раніше, ніж приєднання фазового та нульового робочого провідників. Порядок роз'єднання при відключенні має бути зворотним. Необхідно унеможливити з'єднання контактів фазових провідників з контактами нульового захисного провідника. Неприпустимим є підключення комп'ютерів, периферійних пристроїв до звичайної двопровідної електромережі, в тому числі – з використанням перехідних пристроїв.

Приміщення для роботи з персональними комп'ютерами мають бути обладнані системами опалення, кондиціонування повітря, або припливно-витяжною вентиляцією. У приміщеннях на робочих місцях мають забезпечуватись оптимальні значення параметрів мікроклімату: температури, відносної вологості та рухливості повітря.

Відповідно до санітарних норм мікроклімату виробничих приміщень в приміщеннях сільської ради температура повітря повинна становити 22-25°C, відносна вологість повітря – 40-60 %, швидкість руху повітря – не більше 0,1 м/с.

Під час перевищення припустимих значень робочий день співробітників повинен бути скорочений мінімум на 10 %.

Для підтримки допустимих значень мікроклімату та концентрації позитивних і негативних іонів необхідно передбачати установки або прилади зволоження та/або штучної іонізації, кондиціонування повітря.

Окрім цього, наслідком сучасного технічного прогресу є зростання з кожним роком енергоспоживання та збільшення навантаження на кабелі, що в свою чергу призводить до збільшення напруги електромагнітних полів, несприятлива дія яких може призвести до погіршення стану здоров'я працівників. Таким чином, роботодавцям варто пам'ятати, що причиною зниження працездатності працівників дуже часто є саме незадовільні параметри мікроклімату.

Як вже зазначалося, відносно вікон робоче місце необхідно організовувати так, щоб природне світло було з лівого боку. Робоче місце необхідно розміщувати таким чином, щоб уникнути попадання прямого світла в очі. Для забезпечення захисту і досягнення нормованих рівнів комп'ютерних випромінювань необхідне

застосування приєкраних фільтрів, локальних світлофільтрів (засобів індивідуального захисту очей) та інших засобів захисту, що пройшли випробування в акредитованих лабораторіях і мають щорічний гігієнічний сертифікат.

Штучне освітлення приміщення має здійснюватись системою загального рівномірного освітлення. У приміщеннях при переважній роботі з документами допускається використання системи комбінованого освітлення, тобто встановлення світильників місцевого освітлення додатково до загального.

Як джерела штучного освітлення необхідно використовувати люмінесцентні лампи. Система загального освітлення має бути у вигляді суцільних або переривчатих ліній світильників, що розташовані збоку від робочих місць (зазвичай ліворуч) паралельно лінії зору працівників.

Допускається застосування ламп розжарювання у світильниках місцевого освітлення та, у разі влаштування відбитого освітлення у виробничих чи адміністративно-громадських приміщеннях, металогалогенних ламп потужністю 250 Вт.

Для забезпечення нормованих значень освітленості у приміщеннях необхідно мити вікна і світильники не рідше 2 разів на рік, а також своєчасно замінювати лампи, що перегоріли.

Для забезпечення дотримання допустимих рівнів шуму на робочих місцях застосовуються засоби звукопоглинання, вибір яких обґрунтовується спеціальними інженерно-акустичними розрахунками.

Перелік організаційно-технічних заходів щодо обмеження несприятливого впливу шуму та вібрації на працюючих, серед яких засоби ізоляції та поглинання, наприклад, за рахунок використання гумових, поролонових, інших шумо- чи вібропоглинаючих матеріалів, або інших матеріалів аналогічного призначення, що дозволені для оздоблення приміщень.

Значення напруженості електростатичного поля на робочих місцях (як у зоні екрана дисплея, так і на поверхнях обладнання, клавіатури, друкувального пристрою) мають не перевищувати гранично допустимих відповідно до встановлених норм.

ВИСНОВКИ

В представленій роботі вивчено теоретичні основи управління реалізацією соціальних прав громадян на гідне життя та соціальний захист в громаді, досліджено особливості реалізації даних прав в Кременецькій МТГ та запропоновано напрями для її вдосконалення.

Україна – соціальна держава, що означає, що вона забезпечує високий рівень соціального захисту своїх громадян, підтримку громадян, що є соціально незахищеними, та надання їм потрібних соціальних послуг. Фактично соціальний захист включає усі соціальні права людини, які гарантує держава. Соціальна держава здатна створити умови для реалізації усіх прав людини.

Після адміністративної реформи на громаду покладено обов'язок гарантувати дотримання прав її мешканців. Тому сучасна громада має забезпечувати сприятливі умови для реалізації соціальних прав її мешканців на гідне життя та соціальний захист. Цьому сприятимуть якісні соціальні послуги, що дозволяють здійснювати профілактику та подолання мешканцями громади складних життєвих обставин.

Кременецька міська територіальна громада була створена в 2020 році. Громада включає 44 населених пункти, які об'єднані у 8 старостинських округів. Населення громади дорівнює 42064 мешканці. В Кременецькій громаді працюють підприємства різних галузей промисловості.

Доходи Кременецької громади в 2023 році порівняно з 2022 роком зросли на 19262,7 тис. грн. або на 5,4%. Таке зростання відбулося за рахунок зростання власних доходів загального фонду і доходів спеціального фонду, але водночас відбулося скорочення коштів від продажу землі і міжбюджетних трансфертів. Якщо розглянути видатки по основних статтях, то в 2023 році порівняно з 2022 роком відбулося зростання видатків на освіту, соціальний захист, охорону здоров'я, фізичну культуру, державне управління, інші видатки і міжбюджетні

трансфerti, але зменшились видатки громади на культуру, житлово-комунальне господарство і економічну діяльність.

В Кременецькій громаді вважають, що соціальні права громадян – це одні з основних конституційних прав і свобод та рівень їх дотримання і гарантування є основою при веденні справ. Для цього, створено відповідну мережу закладів для реалізації права на освіту, на медичні послуги, на задоволення культурних потреб, на проживання в комфортних умовах, на отримання побутових послуг тощо.

Право на соціальний захист в Кременецькій громаді реалізується за допомогою мережі відповідних інституцій і було прийнято ряд цільових програм, котрі сприяли вирішенню окремих проблем мешканців громади.

Для ефективної діяльності в сфері дотримання соціальних прав населення і розробки місцевих цільових програм в Кременецькій громаді потрібно знати настрої її мешканців. Для цього було розроблено анкету для анонімного опитування, що складалася із ряду запитань. В даному опитуванні було задіяно 250 осіб, а також воно проводилося серед різноманітних соціально-сегментованих груп населення: основні жителі громади (люди старшого, середнього та молодого віку), ВПО, а також включало поділ щодо наданих відповідей анкети по гендерній приналежності – чоловіки та жінки тощо.

Підбивши підсумки опитування мешканців Кременецької громади, можна із упевненістю зазначити, що всі відповідні умови для подальшого забезпечення підтримки та розвитку є, що насамперед полягають в позитивних настроях її громадян, проте, зрозуміло, що цього є замало, тому на основі отриманих досліджень варто звернути увагу на основні негативні та критично-важливі моменти (фактори та перешкоди), та зуміти трансформувати їх в переваги та можливості

Події війни стали причиною погіршення здоров'я, в тому числі і ментального, появи різного роду депресивних розладів, що, у свою чергу, призвело до суттєвих соціальних проблем, а також проблем, пов'язаних із психічним чи фізичним здоров'ям. Саме тому потреба в психологічній та соціальній підтримці мешканців громади зростає. В зв'язку з цим виникла потреба у впровадженні для жителів

Кременецької ТГ кабінету психосоціальної підтримки. Послуги кабінету сприятимуть підвищенню емоційної стійкості, зниженню рівня стресу, усуненню емоційної напруги та придбанню навичок щодо здійснення самостійної турботи про себе і своїх рідних. Створення кабінету психосоціальної підтримки передбачатиме введення таких посад: психолога (3 особи), адміністратора (1 особа), соціального працівника (1 особа і працюватиме на волонтерських засадах). Річні витрати на оплату праці працівників кабінету психосоціальної підтримки в Кременецькій громаді становлять 480,0 тис. грн., на ремонт і облаштування кабінету – 148,5 тис. грн. Послуги кабінету психосоціальної підтримки для вразливих прошарків населення будуть безкоштовними, а для інших категорій ціна заняття становитиме 400 грн. за 1 годину. За рахунок платних занять можна буде покривати частину поточних витрат на функціонування кабінету.

БІБЛІОГРАФІЯ

1. Конституція України від 28.06.1996р. Відомості Верховної Ради України. 1996. № 30. Ст. 141. URL: <https://www.president.gov.ua/documents/constitution>
2. Кулі-Іванченко К. К. Концепція соціальної держави в Україні: сучасний стан та проблеми реалізації. Науковий вісник Ужгородського Національного Університету. 2022. Серія Право. Випуск 69. С. 52-58. DOI <https://doi.org/10.24144/2307-3322.2021.69.8>
3. Князькова Л. М. Захист соціальних прав громадян України на шляху до європейської інтеграції. Південноукраїнський правничий часопис. 2022. №4. Ч.4. С. 163-170. DOI <https://doi.org/10.32850/sulj.2022.4.2.25>
4. Чорна М. Сутність права громадян на соціальний захист. Підприємництво, господарство і право. 2019. №4. С.151-156. URL: <http://pgp-journal.kiev.ua/archive/2019/4/29.pdf>
5. Законодавство у сфері соціального захисту. Омбудсман України. URL: <https://ombudsman.gov.ua/uk/zakonodavstvo-u-sferi-socialnogo-zahistu>
6. Баранник Л. Б. Соціальний захист громадян : навчальний посібник. Вид. 2-ге, доповнене і перероблене. Дніпро: Університет митної справи та фінансів, 2017. 246 с. URL: <http://surl.li/girzd>
7. Белова І. М., Семенишена Н. В. Суть, основні напрями та функції соціального захисту населення. Подільський вісник: сільське господарство, техніка, економіка. 2021. Випуск 34. С. 92-107. DOI: <https://doi.org/10.37406/2706-9052-2021-1-11>
8. Охріменко О.О., Іванова Т.В. Соціальна відповідальність. Навч. посіб. Національний технічний університет України «Київський політехнічний інститут». 2015. 180 с. URL: <https://ied.kpi.ua/wp-content/uploads/2015/10/Socialna-vidpovidalnist.pdf>
9. Розвиток соціальної сфери територіальних громад в умовах адміністративно-фінансової децентралізації. ДУ «Інститут регіональних

досліджень імені М.І. Долішнього НАН України»; за ред. С. Л. Шульц. Львів, 2018. 140 с. URL: <https://ird.gov.ua/irdp/p20180101.pdf>

10. Бондар М. І., Цятковська О. В., Чемодурова Є. Є. Соціальне забезпечення в територіальних громадах. Економіка та суспільство. 2021. Випуск 33. DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2021-33-61>

11. Про соціальні послуги: Закон України від 17.01.2019 р. № 2671-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2671-19#Text>

12. Діяльність громад у сферах соціального захисту населення та захисту прав дітей - рекомендації від Мінсоцполітики. URL: <https://decentralization.ua/news/13140>

13. Грень Т. Я. Особливості реалізації політики соціального захисту територій в умовах війни. Вчені записки ТНУ імені В.І. Вернадського. Серія: Публічне управління та адміністрування. 2022. Том 33 (72). № 6. С. 80-84. URL: https://www.pubadm.vernadskyjournals.in.ua/journals/2022/6_2022/13.pdf

14. Палатна Д. Розвиток соціальної сфери у сучасних територіальних громадах. Social Work and Education. 2022. Vol. 9, No. 1. pp. 75-88. DOI: 10.25128/2520-6230.22.1.6.

15. Семигіна Т. Соціальні послуги на рівні громади: розвиток чи занепад соціальної сфери? Current issues of science, prospects and challenges: collection of scientific papers «SCIENTIA» with Proceedings of the I International Scientific and Theoretical Conference (Vol. 1), December 17, 2021. Sydney, Australia: European Scientific Platform. С. 62-64. URL: https://www.researchgate.net/publication/357302878_Socialni_poslugi_na_rivni_gromadi_rozvitok_ci_zanepad_socialnoi_sferi

16. Соціальні послуги в громаді: новели законодавства. URL: <http://ipzn.org.ua/wp-content/uploads/2019/07/Sotsialni-poslugy-v-gromad.pdf>

17. Соціальні послуги окремим соціальним групам, які перебувають у складних життєвих обставинах, та порядок їх надання. URL: <http://surl.li/ablqm>

18. Кременецька міська громада. URL: <https://kremenetska-gromada.gov.ua/>

19. Структура анкети, типи та види запитань. URL: <https://qala-project-1.gitbook.io/vivchennya-potreb-u-navchann-ta-profes-jnomu-rozvi/anketuvannya-1/anketuvannya>
20. Психосоціальна підтримка в умовах війни. URL: <http://surl.li/urgwu>
21. Психічне здоров'я та психосоціальна підтримка. URL: <https://redcross.org.ua/mhpss/>
22. З турботою про кожного. Перша психологічна допомога співробітникам у воєнний і післявоєнний час. Практичні поради. URL: <https://pratsia.in.ua/ilo/praktychni-porady.html>
23. Богданов С., Залеська О. Психосоціальна підтримка в кризовій ситуації: методичний посібник для педагогів. Київ: Пульсари. 2018. 76 с. URL: <http://surl.li/urnoo>
24. Гарматюк О., Філик А. Функції місцевого самоврядування в умовах трансформації політичної системи. Збірник тез доповідей IX Міжнародної науково-технічної конференції молодих учених та студентів „Актуальні задачі сучасних технологій“, 25-26 листопада 2020. Тернопіль: ТНТУ, 2020. С. 172-173.
25. Юрик Н., Шведа Н. Соціальна відповідальність та особливості реалізації проектів для підвищення її рівня. Галицький економічний вісник Тернопільського національного технічного університету. Тернопіль: ТНТУ імені Івана Пулюя, т.71, вип.4, 2021. С. 108-115. URL: <http://elartu.tntu.edu.ua/handle/lib/36831>
26. Юрик Н.Є., Маслянюк Б.М. Особливості управління соціально-економічним розвитком об'єднаних територіальних громад. Теоретичні та практичні питання узгодження інтересів розвитку територіальної системи: матеріали Всеукраїнської науково-практичної інтернет-конференції (Харків, 31 жовтня 2020 р.). Харків: ХНУ імені В.Н. Каразіна. 2020. С. 202-205. URL: <http://elartu.tntu.edu.ua/handle/lib/34169>
27. Левченко О. Г., Землянська О. В., Праховнік Н. А., Зацарний В. В. Безпека життєдіяльності та цивільний захист: підручник для студ. спеціальностей з природничих, соціально-гуманітарних наук та інженерно-комунікаційних технологій. Київ: КПІ ім. Ігоря Сікорського, 2019. 267 с. URL:

<https://ela.kpi.ua/server/api/core/bitstreams/07b44994-8442-45cb-afbd-489e8325d23a/content>

28. Охорона праці офісних працівників: організація та обладнання робочого місця. URL: <https://oppb.com.ua/news/ohorona-praci-ofisnyh-pracivnykiv-organizaciya-ta-obladnannya-robochogo-miscya>

ДОДАТКИ

АНКЕТА

1. Ваш особистий погляд щодо умов проживання в громаді:

1.1) Чи комфортно Вам як мешканцю проживати в громаді?

Так

Ні

1.2) Чи плануєте Ви, щоб в цій громаді проживали в майбутньому Ваші діти?

Так

Ні

1.3) Чи Ви просто змушені проживати в цій громаді, бо так складаються життєві обставини на даний час?

Так

Ні

1.4) Чи подобається Вам проживати в цій громаді, адже, тут є всі умови й перспективи для власного розвитку та успішної реалізації?

Так

Ні

1.5) Чи, на Вашу думку, в цій громаді немає достатніх умов для власної реалізації та реалізації особистих цілей?

Так

Ні

1.6) Чи плануєте Ви покинути громаду в майбутньому, якщо випаде слушна нагода?

Так

Ні

1.7) Чи рекомендували б Ви цю громаду для проживання?

Так

Ні

Продовження дод. А

2. Ваша особиста думка щодо стану та якості наявної нерухомості в громаді:

2.1) Чи володієте Ви на даний момент власною нерухомістю в громаді?

Так

Ні

2.2) Чи не володієте Ви на даний час власною нерухомістю в громаді?

Так

Ні

2.3) Чи плануєте Ви придбати нерухомість в громаді в майбутньому?

Так

Ні

2.4) Чи плануєте Ви продати власну нерухомість в громаді в майбутньому?

Так

Ні

3. Ваш особистий погляд щодо загального стану якості інфраструктурного розвитку й забезпечення в громаді:

3.1) Чи є достатньо розвинутими комунікація доріг та стан тротуарів у громаді?

Так

Ні

3.2) Чи на достатньому рівні надаються комунальні послуги в громаді?

Так

Ні

3.3) Чи є наявною достатня кількість освітніх закладів (дошкільних та шкільних) у громаді для розвитку дітей та учнів?

Так

Ні

3.4) Чи є достатнім рівень забезпечення мешканців громади якісними та необхідними медичними послугами?

Так

Ні

3.5) Чи є достатнім рівень забезпечення культурно-мистецькими закладами для реалізації власних талантів, а також відпочинку мешканців громади?

Так

Ні

4. Які фактори, на Вашу думку, здійснюють найбільш негативний вплив на життя громади та її мешканців?

4.1) Недостатній рівень громадянської позиції та активності дій жителів громади

4.2) Наявний рівень безробіття

4.3) Відсутність можливостей для самореалізації та реалізації

4.4) Відсутність можливостей для власного дозвілля

4.5) Недостатність умов щодо розвитку власного бізнесу й підприємництва

4.6) Рівень щодо загального стану довкілля

4.7) Рівень соціальної захищеності жителів громади

4.8) Відсутність достатнього рівня внутрішніх інвестицій для розвитку громади

4.9) Відсутність достатнього рівня зовнішніх інвестицій для розвитку громади

4.10) Стан інфраструктурно-комунікаційного забезпечення громади

4.11) Рівень освітнього забезпечення для мешканців громади

4.12) Рівень медичного забезпечення для мешканців громади

5. Які фактори, на Вашу думку, виступають найбільшими перешкодами для подальшого розвитку громади та її мешканців?

5.1) Стан розвитку технічно-організаційної інфраструктури в громаді

5.2) Стан управління комунального господарства в громаді

5.3) Рівень надання соціальних послуг для мешканців громади

- 5.4) Рівень культурно-освітнього забезпечення для мешканців громади
- 5.5) Рівень підприємницької та бізнес активності мешканців громади
- 5.6) Рівень інвестиційно-фінансового забезпечення для громади
- 5.7) Рівень реагування та вирішення проблемних ситуацій мешканців громади
- 5.8) Рівень безпеки для мешканців громади
- 5.9) Загальний рівень забезпеченості розвитку та саморозвитку для мешканців громади
- 5.10) Рівень підтримки охорони навколишнього середовища в громаді

6. Які найбільш першочергові завдання, на Вашу думку, потребують негайного вирішення та реалізації для забезпечення подальшого розвитку громади та її мешканців у цілому?

- 6.1) Розвивати культурно-освітній комплекс для мешканців громади
- 6.2) Створювати необхідні умови для започаткування та розвитку бізнесу
- 6.3) Створити належні умови для розвитку туристичного бізнесу в громаді
- 6.4) Створити належні умови для розвитку сільського-господарського бізнесу в громаді
- 6.5) Забезпечити умови захисту найбільш соціально незахищених мешканців громади
- 6.6) Вдосконалити комплекс медично-профілактичних послуг для мешканців громади
- 6.7) Створити належні умови для забезпечення інвестування громади
- 6.8) Створити належні умови для забезпечення розвитку жителів громади
- 6.9) Створити належні умови щодо ліквідації рівня безробіття в громаді
- 6.10) Сприяти розвитку молодого покоління в громаді

7. Яким, на Вашу думку, є рівень забезпеченості та підтримки стану безпеки в громаді за наявних кризових умов життя її жителів?

- 7.1) Високий

7.2) Достатній

7.3) Задовільний

7.4) Недостатній

7.5) Незадовільний

8. Чи враховуються та забезпечуються, на Вашу думку, соціально-життєві потреби жителів громади за наявних кризових умов?

8.1) Повністю враховуються та забезпечуються

8.2) Частково враховуються та забезпечуються

8.3) Взагалі не враховуються та не забезпечуються

9. Чи є перспективи, на Вашу думку, для подальшого розвитку даної громади як соціального середовища для її мешканців?

9.1) Так, звичайно є

9.2) Важко відповісти

9.3) Ні, не має

10. Чи забезпечуються, на Вашу думку, умови щодо підтримки молодого та працездатного населення громади в наявних кризових умовах життя?

10.1) Так, повністю

10.2) Так, але частково

10.3) Ні, не забезпечують